

ГЕНДЕРНИЙ ПРОФІЛЬ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Гендерний профіль розроблений ГО «Бюро гендерних стратегій та бюджетування» спільно з робочою групою Волинської ОДА в рамках проекту ООН Жінки «Просування гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок в рамках реформи децентралізації в Україні», що реалізується Структурою ООН Жінки за підтримки Уряду Канади

2021

ЗМІСТ

Вступ	3
1. Склад та характеристика населення	5
2. Гендерні аспекти економічного розвитку області.....	9
3. Гендерні розриви у сферах	
3.1. Освіта.....	15
3.2. Охорона здоров'я	20
3.3. Соціальний захист.....	29
3.4. Культура	36
3.5. Фізична культура та спорт.....	39
3.6. Громадська безпека	43
4. Представництво жінок та чоловіків на рівні прийняття рішень.....	48
5. Інституційне та ресурсне забезпечення реалізації цілей гендерної рівності	51
Додатки	
Додаток 1. Методологічні пояснення.....	57
Додаток 2. Глосарій.....	60
Додаток 3. Національні стратегічні пріоритети гендерної рівності за сферами.....	61

ВСТУП

Гендерний профіль області (далі – гендерний профіль) - це інформаційно-аналітичний документ, який дає змогу визначити відмінності у становищі жінок, чоловіків та/або їх груп, а також наявні проблеми і потреби, і який слід використовувати для розробки прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку області та її територіальних громад.

Мета складання гендерного профілю – надати достовірну інформацію щодо відмінностей у становищі та у користуванні послугами жінок, чоловіків та/або їх груп для її використання під час розробки та реалізації гендерночутливих прогнозних та програмних документів економічного і соціального розвитку з урахуванням гендерного підходу та підходу заснованого на правах людини.

Завдання складання гендерного профілю – збір, аналіз гендерночутливих показників (за статтю, віком, станом здоров'я та іншими характеристиками) та розробка рекомендацій щодо впровадження гендерно орієнтованих заходів соціально-економічного та культурного розвитку області цільових та бюджетних програма також проектів регіонального, місцевого економічного розвитку.

Гендерний профіль допомагає виявити розриви у доступі жінок та чоловіків та/або їх груп до послуг та можуть бути використані спеціалістами ОДА, ОМС, експертами при розробці прогнозних та програмних документів громади, для проведення гендерного аналізу бюджетних та обласних, місцевих комплексних/цільових програм, а також можуть використовуватись для складання демографічних, економічних та бюджетних прогнозів для області.

Гендерний профіль також містить рекомендації щодо зменшення виявлених гендерних розривів та подолання проблем по кожній сфері, у тому числі рекомендації щодо подолання наслідків кризи, спричиненої пандемією COVID-19 і врахування потреб та інтересів жінок і чоловіків та/або їх груп.

Гендерний профіль розроблений ГО «Бюро гендерних стратегій та бюджетування» спільно з робочою групою ОДА в рамках проекту ООН Жінки «Просування гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок в рамках реформи децентралізації в Україні» у 2021 році.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

ВПО	Внутрішньо переміщені особи
ГО	Громадська організація
ЗМІ	Засоби масової інформації
КЛДЖ	Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок
ОДА	Обласна державна адміністрація
ОМС	Органи місцевого самоврядування
ООН	Організація Об'єднаних Націй
ООН Жінки	Структура Організації Об'єднаних Націй з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок
ППЛ і ГР	Підхід, заснований на правах людини, зокрема гендерній рівності
ТГ	Територіальна громада
ЦНАП	Центр надання адміністративних послуг

1. СКЛАД ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ НАСЕЛЕННЯ

Склад населення

Станом на 1 січня 2021 року кількість населення у Волинській області склала 1024,7 тис. осіб, Волинська область є регіоном в якому майже пропорційно представлено міське та сільське населення; так, у міській місцевості проживає 531,2 тис. осіб, у сільській – 493,5 тис. осіб. У 2020 р. згідно реформування адміністративно-територіального устрою субрегіонального рівня на території Волинської області утворено чотири райони: Володимир-Волинський (174,7 тис. осіб), Ковельський (271 тис. осіб), Камінь-Каширський (132,4 тис. осіб) та Луцький (457,3 тис. осіб).

Статевий склад населення характеризується перевагою жінок як серед сільського, так і міського населення: чисельність жінок - 541,1 тис. осіб (52,8%) та 483,6 тис. осіб чоловіків (47,2%) (табл.1.1).

Таблиця 1.1. Розподіл постійного населення Волинської області за статтю

(станом на 01 січня, осіб)

Рік	Усе населення		Міське населення		Сільське населення	
	Чоловіки	Жінки	Чоловіки	Жінки	Чоловік и	Жінки
2019	1 032 602		534 643		497 959	
	487 489	545 113	246 317	288 326	241 172	256 787
2020	1 028 693		533 143		495550	
	485 730	542 963	245 533	287 610	240 197	255 353
2021	1 024 669		531206		493463	
	483 610	541 059	244 285	286 921	239 325	254 138

В області сформувалася структура населення, для якої характерна зміна співвідношення статей залежно від віку. У дитячих та молодших вікових групах переважали чоловіки. Це обумовлено тим, що хлопчиків завжди народжується більше, співвідношення це досить стійке і вважається константою. Так, в 2020р. на світ появились 5303 хлопчики та 5145 дівчат, на кожні 100 дівчат у середньому народилось 103 хлопців. Починаючи з 36-річного віку та в усіх наступних вікових групах, співвідношення поступово змінилось з ознакою переваги жіночої статі. Так, на 1000 жінок у віковій групі 40–44 роки припадало 975 чоловіків, 50–54 роки – 911, 60–64 роки – 760, 70 років і старше – 424 чоловіки. Станом на 1 січня 2021 року на кожну тисячу жінок припадало в середньому по 894 чоловіки.

За п'ятирічними віковими групами на початок 2021 року у Волинській області більшою є частка жінок (43 464 осіб) та чоловіків (40 799 осіб) у віці від 35 до 39 років (табл. 1.2).

Табл. 1.2. Чисельність населення у Волинській області, за п'ятирічними віковими групами та статтю станом на 1 січня 2021 року, осіб

Вік (років)	Обидві статі	Чоловіки	Жінки
0–4	56563	28921	27642
5–9	71648	36960	34688
10–14	72046	37225	34821
15–19	57054	29374	27680
20–24	57941	29706	28235
25–29	69561	35503	34058
30–34	83389	42412	40977
35–39	84263	40799	43464
40–44	74884	36970	37914
45–49	69359	33717	35642
50–54	62146	29624	32522
60–64	65182	28137	37045
65–69	46795	18469	28326
70–74	35353	12762	22591
75–79	20523	6208	14315
80 років і старше	33928	7757	26171

На 1 січня 2021 року середній вік населення області становив 38,4 років, для жіночого населення - 40,7 років, чоловічого – 35,9 років (в Україні – відповідно 44,5 та 39,2 років). Міське населення дещо старше за сільське: в міській місцевості – 41,3 років для жінок та 36,5 років для чоловіків, у сільській – 40 років для жінок та 35,1 років для чоловіків.

Гендерний розрив середньої очікуваної тривалості життя станом на січень 2021 року році становив **11 років на користь жінок**. В області середня тривалість життя жінок становила 76,9 років, чоловіків – 65,9 років (в Україні – відповідно 76 та 66 років).

Природний рух населення та міграційні процеси

У 2020р. населення області зменшувалося за рахунок природного та міграційного скорочень (відповідно 3896 та 128 особи). Упродовж 2020 року чисельність наявного населення області зменшилась на 4024 осіб.

Сумарний коефіцієнт народжуваності за типом місцевості по Волинській області у 2020 році – 1,514, у міських поселеннях менший – 1,259, порівняно із сільськими поселеннями – 1,772.

Кількість живонароджених за віком матері у Волинській області у 2020 році становила 10448 осіб, частіше народжували жінки у віці від 25 до 29 років та від 20 до 24 років. За сімейним станом матері, жінки які перебувають у зареєстрованому шлюбі народжували частіше (9 4950 дітей), ніж жінки, які не перебувають у зареєстрованому шлюбі (958 дітей); жінки які

перебувають у зареєстрованому шлюбі народжували переважно у віці від 25 до 29 років, так, і жінки які не перебувають у зареєстрованому шлюбі – у віці від 25 до 29 років.

Рівень смертності чоловіків є вищим за смертності жінок більше ніж в два рази (1683,7 коефіцієнт смертності чоловіків і 782,2- для жінок).

Рівень смертності чоловіків в області перевищує рівень смертності жінок за усіма класами причин, крім хвороб систем кровообігу. Найбільша різниця між чоловічою та жіночою смертністю – від зовнішніх причин смертності, деяких інфекційних та паразитарних хвороб та хвороб органів травлення (таб. 1.3).

Таблиця 1.3. Смертність населення за основними причинами, на 1 січня 2021 р

	Кількість померлих, осіб		На 100 тис. наявного населення	
	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки
Всього	7026	7318	1294,4	1503,9
у тому числі від				
деяких інфекційних та паразитарних хвороб	27	117	5,0	24,0
новоутворень	670	948	123,4	194,8
хвороб системи кровообігу	5387	4242	992,4	871,8
хвороб органів дихання	112	290	20,6	59,6
хвороб органів травлення	201	460	37,0	94,5
природжених вад розвитку, деформацій та хромосомних аномалій	18	24	3,3	4,9
зовнішніх причин смерті	117	685	21,6	140,8

У 2020 році більша міграційна мобільність була характерна жінкам в усіх потоках міграційного руху (табл. 1.4).

Таблиця 1.4. Міграційний рух населення¹

	2019		2020	
	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки
Усі потоки				

¹ Дані Статистичного збірника «ЖІНКИ ТА ЧОЛОВІКИ У Волинській ОБЛАСТІ, 2020»

Кількість прибулих	8664	5977	6442	4268
Кількість вибулих	9309	6329	6465	4373
Приріст, скорочення (–)	-645	-352	–23	–105

Характеристика домогосподарств області

Станом на 1 січня 2021 року, **середній розмір домогосподарств Волинської області – 3,03 особи, що є більшим за середній показник розміру домогосподарств по країні (2,58 осіб); у сільській місцевості (3,10 осіб) середній розмір домогосподарств є дещо більшим за середній розмір домогосподарств у міській місцевості (2,97 осіб).**

Серед домогосподарств за кількістю їх членів **в області переважають домогосподарства у складі від чотирьох осіб та більше**, їх частка становила 35,5% та домогосподарства із трьох осіб – 28,7%; в той час, коли в країні переважає частка домогосподарств які склалися з двох осіб (35,3%).

У складі домогосподарств області переважають жінки у віці від 30 до 58 років (20.1%) та чоловіки у віці 30 – 58 років (22,3%), у міській та сільській місцевостях (табл. 1.5).

Таблиця 1.5. Склад домогосподарств за статтю та віком їх членів у 2019 році

	Всі домогосподарства	У тому числі, які проживають	
		у міській місцевості	у сільській місцевості
Середній розмір домогосподарства, осіб	3,03	2,97	3,10
Розподіл складу домогосподарства, відсотків			
діти у віці			
до 7 років	12,1	17,4	6,6
7–13 років	7,2	8,0	6,3
підлітки у віці 14–17 років	4,4	4,4	4,3
жінки у віці 18–29 років	8,1	9,7	6,5
чоловіки у віці 18–29 років	5,6	6,0	5,2
жінки у віці 30–58 років	20,1	19,0	21,3
чоловіки у віці 30–59 років	22,3	20,8	23,8

жінки у віці 59 років і старше	13,2	9,7	16,8
чоловіки у віці 60 років і старше	7,0	5,0	9,2

Частка домогосподарств з дітьми до 18 років у 2020 році у Волинській області склала 48,8% (163,1 тис. домогосподарств), по Україні така частка становить 37,7%. Серед домогосподарств з дітьми переважали домогосподарства з дітьми від 7 – 13 років (48,3%) та домогосподарства з дітьми 3-6 років (22%). У 2020 році, серед домогосподарств з дітьми в області, за кількістю дітей в домогосподарствах, більшою є частка домогосподарств з 1 однією (65%).

Домогосподарства з дітьми у області переважно мають двох дорослих осіб у своєму складі (50%). Із загальної кількості домогосподарств з дітьми частка домогосподарств, які складаються лише з дітей та непрацюючих пенсіонерів складає 1,2%. У 55,2% домогосподарств з дітьми та однією дорослою особою в області, у 2020 році, виховувалася 1 дитина.

У 2020 році у Волинській області налічувалося 19,3 тис. домогосподарств, у складі яких є діти, які не мають одного чи обох батьків, що складає 11,8% до загальної кількості домогосподарств з дітьми в області, що є меншим за показник по Україні (16,8%); серед домогосподарств, у складі яких є діти, які не мають одного чи обох батьків, за кількістю дітей в їх складі переважають домогосподарства з однією дитиною (87,6%).

У 2020 році, у Волинській області, серед домогосподарств, у складі яких є діти, які не мають одного чи обох батьків, за кількістю дорослих в їх складі переважають домогосподарства з двома особами (49%).

2. ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ОБЛАСТІ

Гендерна рівність є важливим компонентом соціально-економічного розвитку країни. Численні дослідження доводять, що гендерний чинник прямо впливає на економічне зростання країни. Це обумовлено в першу чергу зростанням ролі жінок у суспільстві, що знаходить своє відображення у розширенні їх участі у суспільних процесах та бізнесі².

Ключові гендерні розриви та проблеми у економічному секторі країни свідчать про:

- гендерний розрив в оплаті праці, що станом на початок 2021 р. становив 18,2 % (за даними офіційної державної статистики). Переважно він пояснюється концентрацією жінок у низькооплачуваних секторах економіки (культура, освіта, медицина, соціальний захист та інші), а також меншим представництвом жінок на високих посадах;
- високий рівень гендерної сегрегації (горизонтальної та вертикальної) у професійній освіті та на ринку праці. Висока концентрація жінок у низькооплачуваних галузях невиробничої сфери: у сфері освіти й охорони здоров'я, закладах соціального захисту тощо. Чоловіки натомість зайняті у високооплачуваних галузях виробництва: промисловість, будівництво, транспорт;

² <https://cyberleninka.ru/article/n/genderni-chinniki-sotsialno-ekonomichnogo-rozvitku-krayini>

- дискримінаційне ставлення роботодавців до працівниць-жінок як під час працевлаштування, так і в контексті можливостей кар'єрного зростання;
- недостатній рівень розвитку систем інституційної підтримки працівниць та працівників з сімейними обов'язками (гнучкі режими праці, можливості дистанційної праці, дитячі кімнати в установах та підприємствах), що в першу чергу обмежує економічні можливості жінок, зважаючи на те, що жінки витрачають на репродуктивну працю вдома (хатню та доглядову) значну кількість часу.

Гендерний аналіз стратегічних та програмних документів показав, що їх цілі і завдання недостатньо спрямовані на вирішення цих та інших проблемних питань. Так, **«Стратегія розвитку Волинської області до 2027 року»³** містить аналіз статево – вікового складу населення, економічної активності в окремому підрозділі (2. 3. Аналізу економічного стану області); водночас, вона не містить окремі завдання, спрямовані на розширення економічних можливостей жінок та відповідні показники активізації економічної активності жінок; хоча, серед пріоритетних напрямків розвитку економіки області зазначено підтримку сімейних молочних ферм та розвиток рекреаційних послуг, тобто галузі, в яких традиційно багато жіночої зайнятості.

Чинна **«Програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»** в області відсутня.

«Обласна комплексна програма з питань підтримки сім'ї, протидії торгівлі людьми та забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків на період до 2021 р.»⁴ передбачає, серед інших, завдання сприяння забезпеченню рівності прав і можливостей жінок і чоловіків та впровадження європейських стандартів рівності до всіх аспектів життя: політичного, економічного, соціального і культурного програма містить чіткі якісні та кількісні показники. Дія програми продовжена до 2022 року.

Актуальні гендерні розриви та проблеми у сфері економіки та зайнятості області

Гендерні відмінності зайнятості і безробіття

За даними обстеження підприємств з питань статистики праці, кількість штатних працівників підприємств, установ та організацій (юридичні особи та відокремлені підрозділи юридичних осіб із кількістю найманих працівників 10 і більше осіб) у 2020 році становила 159,9 тис. осіб, з яких більше половини (57,2%) – це жінки.

Для області характерна типова для країни тенденція нижчого рівня участі жінок у робочій силі порівняно з чоловіками. Поряд із цим, динаміка цього показника за період 2019-2020 років відрізняється. Порівняно з 2019 роком, у 2020 році в області, спостерігається падіння рівня участі в робочій силі жінок з 52,4% до 51,2% та чоловіків з 61,8% до 60,9%. У 2020 році

³ <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/volynska-strategiya-rozvytku-volynskoyi-oblasti-na-period-do-2027-roku.pdf>

⁴ <http://volynrada.gov.ua/session/17/4-0>.

найбільший рівень участі у робочій силі чоловіків у віці від 25 до 29 років – 90,9% та жінок у віці від 40 до 49 років – 89,9%.

Розриви рівня участі населення у робочій силі, рівня зайнятості та рівня безробіття населення у міській та сільській місцевості у Волинській області у 2020 році не є значущими, - в межах 1 – 2% (табл. 2.1).

Таблиця 2.1. Робоча сила за місцем проживання на 1 січня 2021 р.

%

	Усе населення	У тому числі		міське населення	сільське населення
		Жінки	Чоловіки		
Рівень участі населення у робочій силі (у віці від 15 до 70 років)	55,8	51,2	60,9	56,2	55,4
Рівень зайнятості	48,9	44,2	53,9	49,7	47,9
Рівень безробіття	12,5	13,6	11,4	11,6	13,5

Пандемія COVID-19 та карантин негативно вплинули на ринок праці. Зокрема, рівень участі населення в робочій силі (економічної активності) у віці 15–70 років у 2020 році зменшився, при цьому активність чоловіків значно вища, ніж жінок, що пояснюється традиційними гендерними ролями. У 2020 році рівень зайнятості жінок (44,2%) у Волинській області, був менший за рівень зайнятості чоловіків (53,9%); також, рівень зайнятості жінок у 2020 році був найменшим за останні 5 років (з 2015 року). Різниця рівня зайнятості жінок у Волинській області (44,2%) у 2020 році, зі середньо українським рівнем зайнятості жінок (51,2%) становить 6,8%; однак, для чоловіків різниця у рівні зайнятості області порівняно із середнім рівнем зайнятості по країні є більшою, і становить - 7,9%.

В області, у 2020 році, спостерігалось зростання безробіття як у сільській, так і міській місцевості, що ймовірно, пов'язано з економічною рецесією у зв'язку з пандемією COVID-19. Найвищі показники зростання - серед жінок (з 10,9 у 2019 р до 13,6 у 2020 р.).

У структурі безробітних за тривалістю пошуку роботи в області, у 2020 році зафіксовано **гендерний розрив між середньою тривалістю пошуку роботи чоловіками (4 місяців) та жінками (7 місяців).**

Гендерний розрив в оплаті праці

Гендерний розрив в зарплаті на початок 2021 року для Волинської області становив 14,2% (національний показник початок 2021 року становив 18,2%). При цьому середньомісячна заробітна плата штатних працівників становила у 2020 році для чоловіків 10074 грн, для жінок – 8644 грн.

Гендерний розрив у розмірах заробітної плати зафіксована в переважній більшості видів економічної діяльності, найістотніше – у сферах оптової та роздрібної торгівлі; ремонту

автотранспортних засобів та мотоциклів, промисловості, фінансової та страхової діяльності. Найменша різниця в оплаті праці за статтю у сферах тимчасового розміщування й організації харчування, державного управління й оборони; обов'язкового соціального страхування і закладах освіти. Більше заробляли жінки у сферах надання інших видів послуг, адміністративного та допоміжного обслуговування, професійної, наукової та технічної діяльності (табл. 2.2).

Таблиця 2.2. Середньомісячна заробітна плата жінок та чоловіків за видами економічної діяльності у Волинській області станом на 1 січня 2020 року⁵

	Середньомісячна номінальна заробітна плата, грн		Співвідношення заробітної плати жінок та чоловіків, відсотків
	жінок	чоловіків	
<i>Всього</i>	8644	10074	85,8
Сільське, лісове та рибне господарство	8807	9592	91,8
з них сільське господарство	8532	9195	92,8
Промисловість	9304	11768	79,1
Будівництво	8554	9929	86,1
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів та мотоциклів	6349	8452	75,1
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	6957	8725	79,7
з них діяльність у сфері транспорту	7680	8022	95,7
Тимчасове розміщування й організація харчування	4285	4364	98,2
Інформація та телекомунікації	8460	8785	96,3
Фінансова та страхова діяльність	13425	16791	80,0
Операції з нерухомим майном	6145	6465	95,1
Професійна, наукова та технічна діяльність	7343	7032	104,4
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	6795	6310	107,7
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	13718	14043	97,7
Освіта	8630	8849	97,5

⁵ статзбірник

Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	8324	9481	87,8
з них охорона здоров'я	8579	9750	88,0
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	6298	9474	66,5
з них			
діяльність у сфері творчості, мистецтва та розваг	5838	6839	85,4
функціонування бібліотек, архівів, музеїв та інших закладів культури	6923	8340	83,0
Надання інших видів послуг	7658	6866	111,5

Рекомендації

Для зменшення виявлених гендерних розривів та подолання проблем у сфері економіки та зайнятості області органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування рекомендовано:

- при розробці стратегічних і програмних документів враховувати особливості ринку праці Волинської області, виявлені гендерні розриви і розробити відповідні заходи на скорочення цих розривів, запровадити гендерночутливі показники для моніторингу ситуації. Зокрема, враховувати дані щодо робочої сили, безробітного населення, рівня зайнятості з розбивкою за ознакою статі, віком, місцем проживання для прийняття управлінських рішень щодо тенденцій економічного розвитку області, виокремлення напрямів для інвестицій та внесення змін до «Стратегії розвитку Волинської області на період до 2027 року», а також до галузевих програм. Враховувати цілі та індикатори які визначались у доповіді «Цілі тисячоліття. Волинь 2030»;
- суб'єктам сторін соціального діалогу відповідного рівня при укладанні колективних договорів та угод враховувати «Методичні рекомендації щодо включення до колективних договорів та угод положень, що забезпечують рівні права та можливості жінок і чоловіків у трудових відносинах» (наказ Міністерства соціальної політики від 29.01.2020 № 56)⁶;
- ОДА та радниці голови облдержадміністрації з питань рівних прав та можливостей жінок та чоловіків проводити роз'яснювальну роботу та стимулювати роботодавців установ та підприємств усіх форм власності до запровадження політик у напрямку забезпечення гендерної рівності, підтримки кар'єрного зростання жінок, ініціювати проекти та конкурси, спрямовані на поширення кращих практик такої діяльності;
- забезпечувати та інституційно сприяти створенню можливостей жінок та чоловіків поєднувати трудову діяльність із сімейними обов'язками на підприємствах державної та приватної форм власності;

⁶ <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0056739-20#Text>

- розробити та прийняти політики запобігання та протидії випадкам сексуальних домагань на робочому місці, інших проявів насильства за ознакою статі.
- Обласному центру зайнятості Волинської області покращити програми перекваліфікації безробітних з метою підвищення адаптаційних можливостей робочої сили до мінливих умов ринку праці, у т. ч. викликів пов'язаних з COVID-19, враховуючи статеві, вікові характеристики безробітних осіб та, зокрема, осіб з інвалідністю; реалізовувати гендерночутливі профорієнтаційні програми, що спрямовують учнів та учениць на гендерно-нестереотипний вибір професій;
- на регіональному, районному та місцевому рівнях (територіальних громад) розробити заходи щодо сприяння зайнятості молодих жінок та чоловіків, що дасть змогу вирішити питання працевлаштування зазначеної категорії населення, особливо на перше робоче місце;
- розглянути можливість розробки «Програми підтримки малого підприємництва» з включенням проектів та заходів на підтримку підприємництва з акцентом на молодь, жінок, мешканок та мешканців сільської місцевості та інші вразливі групи жінок та чоловіків.

Для подолання наслідків кризи, спричиненої пандемією COVID-19 і врахування потреб та інтересів жінок і чоловіків та/або їх груп у сфері економіки та зайнятості області рекомендовано:

- ОДА провести гендерні аналізи політики з метою врахування інтересів і забезпечення соціально-економічної підтримки вразливих категорій, які найбільше постраждали в карантинний і посткарантинний період. Розробити та затвердити місцеві програми соціальної підтримки для жінок і чоловіків з уразливих верств населення на період карантину та посткарантинний період. До розроблення такої програми залучити жіночі та інші правозахисні громадські організації, гендерних радників/ць, представників/ць уразливих груп;
- ОДА розробити довгострокові проекти розвитку соціальної інфраструктури, спрямовані на створення сприятливих умов, для поєднання професійних і сімейних обов'язків, для підтримки працюючих жінок з дітьми, а також підтримки інших груп працівниць і працівників із сімейними обов'язками (наприклад, тих, які доглядають літніх членів сім'ї чи осіб з інвалідністю);
- сприяти розробленню програм розвитку та підтримки жіночого підприємництва в посткарантинний період на місцевому рівні (територіальні громади), які б включали: організацію спеціальних навчальних бізнес-програм для жінок;
- ОДА підвищувати поінформованість про соціально-економічну вразливість жінок в умовах встановлення обмежувальних заходів.

3. ГЕНДЕРНІ РОЗРИВИ У СФЕРАХ

3.1. ОСВІТА

Ключові гендерні розриви та проблеми у сфері освіти в Україні характеризується:

- горизонтальною сегрегацією зайнятих у сфері освіти. Так, за даними на кінець 2020 року жінки складали 89,3% штатних працівників у закладах дошкільної освіти; серед педагогічних працівників їх частка була 98,3%;⁷
- низькою часткою чоловіків серед педагогічних працівників закладів середньої освіти (19% серед вчителів середньої та старшої школи, 1% - серед вчителів початкової школи) та дошкільної освіти (1%) через низький рівень оплати праці та поширені гендерні стереотипи про вчительство як жіночу професію;
- незначним гендерним розривом в оплаті праці у секторі освіти: 2,3% на користь чоловіків у 2020 році.⁸
- низьким рівнем охоплення дітей віком 3-6 років дошкільною освітою (дитсадками), які проживають у сільській місцевості (63,9% по країні в цілому), що є ключовою ланкою економічної активності матерів;
- значними гендерними диспропорціями у галузях знань, які обирають хлопці та дівчата за напрямком позашкільної освіти, для продовження навчання у коледжах, технікумах, училищах, університетах та інститутах;
- поширенням гендерних стереотипів під час навчально-виховного процесу в усіх закладах освіти тощо.

Гендерний аналіз стратегічних та програмних документів показав, що **«Стратегія розвитку Волинської області на період до 2027 року»** містить такі пріоритетні завдання, як: «Розвиток мережі дошкільної освіти, формування оптимальної мережі загальної середньої освіти області відповідно до реальних потреб місцевих громад у тому числі профільних ліцеїв, опорних шкіл», «розвиток центрів професійної освіти», «розвиток мережі закладів вищої освіти з урахуванням потреб ринку праці», «створення доступної інфраструктури та інших послуг для людей з обмеженими можливостями», «підвищення професійних компетенції наукових та студентських кадрів».

Регіональна комплексна програма розвитку освіти Волинської області на 2018-2022⁹ роки містить завдання, частково пов'язані з реалізацією державної політики рівних прав та можливостей жінок та чоловіків та забезпечення права на освіту отримувачами освіти з особливими освітніми потребами зокрема щодо створення належних умов навчання для дітей з особливими освітніми потребами відповідно до реальних потреб місцевих громад. Програма передбачає створення 19 інформаційно-ресурсних центрів для надання послуг дітям з особливими освітніми потребами; реформування 2 закладів загальної середньої освіти обласного підпорядкування для забезпечення доступу до якісної

⁷ За даними Державної служби статистики

⁸ Діти, жінки та сім'я в Україні. Статистичний збірник / Державна служба статистики, 2020, с. 119

⁹ <http://volynrada.gov.ua/session/17/9-0>

<http://volynrada.gov.ua/session/18/8-0>

<http://volynrada.gov.ua/node/22684>

освіти дітей, в тому числі з особливими потребами, надання спектру додаткових послуг, що реалізується засобами створення системи підтримки дитини в освітньому просторі.

Серед отримувачів послуг у **Регіональна комплексна програма розвитку освіти Волинської області** згадано лише категорії «обдарована молодь» та «отримувачі освіти з особливими освітніми потребами». Також, передбачено перепідготовку 60 педагогічних працівників для забезпечення інклюзивних закладів освіти відповідними педагогічними працівниками – вчителями-дефектологами (корекційними педагогами). Водночас програма не містить цілей та завдань, безпосередньо пов'язаних із досягненням гендерної рівності, а також гендерно-чутливих цілей, завдань, показників результативності.

Коротка характеристика сфери освіти

Дошкільна освіта. 488 закладів дошкільної освіти, з них 116 – у міській місцевості, 372 – у сільській. За три роки (з 2018 по 2020 роки) кількість цих закладів збільшилася на 9 одиниць у міській місцевості, та зменшилась на одну в сільській. У закладах дошкільної освіти виховувалося 33,5 тис. дітей, серед них 47,8% становили дівчатка та 52,2% – хлопчики.

Загальна середня освіта. 595 закладів загальної середньої освіти, з них 108 - у міській місцевості, 487 – у сільській. За три роки (з 2018 по 2020 роки) кількість цих закладів зменшилася на 32 одиниці, в тому числі 6 одиниць у міській місцевості, на 26 – у сільській місцевості. У цих закладах у 2020 році навчалося 142,3 тис. осіб, чисельність дівчат в них становила 70,4 тис. осіб, хлопців – 73,1 тис. осіб (без учнів спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) та учнів спеціальних класів), що відповідно на 2,6% і 1,8% більше, ніж рік тому.

Професійно-технічна освіта. 17 закладів професійно-технічної освіти, з них 15 – у міських поселеннях, 2 у сільській місцевості (за три роки кількість закладів не змінилась); 20 коледжів, технікумів, училищ, усі вони розташовані в міській місцевості. Кількість закладів в продовж трьох років залишилась не змінною;

Вища освіта. 7 університетів, інститутів, академій.

Інклюзивна освіта. Станом на 2020 р. у 8% закладів дошкільної освіти було організовані інклюзивні групи (відповідний показник по країні становить 15 %) та у 72,5 % закладів ЗСО у міській місцевості та 40% закладів сільської місцевості організовано інклюзивне навчання (зі зростанням частки таких закладів порівняно з 2018 роком на 19% та 15,8% відповідно).

Актуальні гендерні розриви та проблеми у сфері освіти Волинської області

Гендерні розриви та проблеми отримувачів послуг

Дошкільна освіта. На Волині охоплення дітей дошкільною освітою станом на 1 січня 2021 року становить 52% (по Україні - 58%). По області в період з 2018 р. по 2020 р. показник зменшився в міських поселеннях на 3% та на 2% у сільських. В міській та сільській місцевості охоплення послугою відрізняється – 74% та 34% відповідно, хоча показник по Україні становить 69% та 39 %.

Загальна середня освіта. Питома вага дівчат та хлопців, в загальній кількості осіб, які навчалися у закладах загальної середньої освіти станом на 1 січня 2021 року становить 49,1% дівчат та 50,9% хлопців.

Професійно-технічна освіта. Спостерігається значна гендерна диспропорція складу учнівства серед учнів закладів професійно-технічної освіти: станом на 1 січня 2021 року частка дівчат (33,3%) в загальній чисельності учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти залишається значно меншою від частки хлопців (66,7%); водночас, питома вага жінок і чоловіків в загальній кількості осіб, які навчалися у закладах загальної фахової передвищої освіти становила 54,7% жінок та 45,3% чоловіків.

Вища освіта. Спостерігається різниці щодо гендерних пропорцій складу студентства закладів фахової передвищої освіти та вищої освіти. У закладах фахової передвищої освіти частка жінок склала 54,7%, у закладах вищої освіти – 55,6%; а також, у закладах вищої освіти, - серед здобувачів вищої освіти, частка жінок була меншою за частку чоловіків у таких галузях знань, як електрична інженерія (3,7%), електроніка та телекомунікації (4%), механічна інженерія (7,5%), транспорт (9,1%), автоматизація та приладобудування (11,4%), інформаційні технології (11,6%), аграрні науки та продовольство (13,3%), сільське господарство і лісництво (25,0%), архітектура та будівництво (26%), воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону (41,8%) та природничі науки (49,7%). Такий статевий розподіл може бути відображенням усталених стереотипів, які впливають на вибір професії молодими жінками та чоловіками, а також, пропозицією кваліфікацій, що пропонуються закладами вищої школи. За всіма освітньо-кваліфікаційними рівнями, в закладах фахової передвищої та вищої освіти області, частка жінок є більшою за частку чоловіків. Серед аспірантів, які навчалися на початок 2021 року переважали чоловіки (52%), порівняно із жінками (48%), що є симетричним до гендерного розподілу по Україні (чоловіки – 53,82%, жінки – 46,8%).

Позашкільна освіта. Станом на 1 січня 2021 року у Волинській області функціонувало 1883 гуртків, груп та інших творчих об'єднань для дітей у 35 позашкільних навчальних закладах області, в яких отримували послуги позашкільної освіти 29,6 тис. дітей та підлітків, серед яких **майже у два рази переважали дівчата:** 61,2% дівчат (11 126 осіб) та 38,8% хлопців (11 501 осіб). Охоплення дітей шкільного віку послугами позашкільної освіти по області у 2020 році склало 20,6%. Частка дівчат-слухачок позашкільних навчальних закладів є більшою за такими напрямками діяльності гуртків та груп як художньо-естетичний (69,8%), еколого-натуралістичний (65,5%), дослідницько-експериментальний (62,8%), туристсько-краєзнавчий (52,8%); хлопців-слухачів – у гуртках та групах фізкультурно-спортивного або спортивного спрямування (59,9%), науково-технічного (52,6%).

Гендерні розриви серед надавачів послуг у сфері освіти

Для галузі освіти області характерна типова для країни горизонтальна гендерна сегрегація зайнятості зі значною перевагою жінок у складі працівників (особливо серед педагогічних працівників). Жінки є менше представлені у складі керівництва закладів освіти: серед керівників коледжів, технікумів, училищ чоловіки становлять 80 % , в той же час жінки становлять 20 % . Протягом 2018-2020 років кількість жінок на посадах керівників скоротилась на 5%, на користь чоловіків. Керівниками університетів, академій,

інститутів переважно є чоловіки (співвідношення 80 % до 20 % зберігається впродовж 2019 - 2021 років).

Середньомісячна заробітна плата жінок у сфері освіти у 2020 р. склала 8630 грн., а у чоловіків – 8849 грн. Таким чином, у галузі **зафіксований незначний гендерний розрив з оплаті праці на користь чоловіків - 2,5%, що є більшим за середньо український показник (2,3%)**.

Дошкільна освіта. Облікова кількість штатних працівників закладів дошкільної освіти у Волинській області на кінець 2020 року складала 9233 особи, з них 88% - жінки та 12% чоловіки; у складі педагогічного персоналу жінки складають 97,1%, у складі технічного персоналу дитсадків жінок 80,5%. Частка жінок серед директорів становить 99,3%, вихователів - 98,2%, вихователів-методистів - 99,2%, практичних психологів – 100%, соціальних педагогів - 80,0%, асистенти вихователів в інклюзивних групах – 100%, іншого педагогічного персоналу – 89,7%.

Вища освіта. Щодо надавачів послуг вищої освіти, то у 2019-2020 навчальному роках серед викладацького складу закладів вищої освіти науково-педагогічні працівники становили 1556 осіб, з яких 973 жінки (62 %), педагогічні працівники – 1100 осіб, в тому числі 616 жінок (55 %). Серед викладацького складу коледжів, технікумів, училищ науково-педагогічні працівники становили 100 осіб, в тому числі 64 жінки (64 %) а педагогічні працівники – 816 осіб, з яких 483 жінки (59%). В цілому жінки становлять переважну частину викладацького персоналу.

Позашкільна освіта. Частка чоловіків серед педагогічних працівників у закладах загальної позашкільної освіти області станом на 1 січня 2021 року становила 26,5%, серед яких переважає частка працівників у віці понад 55 років (37,1%). Серед вікових груп педагогічних працівниць позашкільних закладів освіти області переважає частка у віці від 41 до 50 років.

Рекомендації

Для зменшення виявлених гендерних розривів та подолання проблем у сфері освіти області органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування рекомендовано:

- внести зміни до регіональної Комплексної програми розвитку освіти Волинської області на період до 2027 року щодо врахування гендерних аспектів у сфері освіти, включити заходи на подолання основних гендерних розривів у сфері освіти у Волинської області;
- закладам освіти всіх рівнів акредитації у Волинській області сприяти вихованню культури гендерної рівності, протидіяти гендерним стереотипам у навчально-виховному процесі. Департаменту освіти та науки ОДА здійснювати моніторинг навчальної успішності учнів та учениць закладів загальної середньої освіти з розподілом за статтю (зокрема, за підсумками ЗНО). Сприяти формуванню гендерно чутливого, недискримінаційного освітнього середовища для дівчат і хлопців різного віку на всіх рівнях освіти, і, з цією метою Департаменту освіти ОДА розробити план просвітницьких заходів;
- Департаменту освіти ОДА та усім закладам освіти області брати до уваги визначені на державному рівні пріоритети гендерної рівності у сфері освіти (див. Додаток 2) та,

відповідно, планувати, реалізовувати, відстежувати зміни ситуації, зокрема: створення умов для здобуття дівчатами перспективного фаху (зокрема, STEM-освіти), шляхом проведення інформаційно-просвітницьких заходів, заохочення та забезпечення умов для рівного доступу дівчат до STEM-освіти, проведення оцінювання ситуації щодо навчання дівчат та хлопців ромської національності та здійснення заходів для їх заохочення до здобуття освіти та продовження навчання на всіх рівнях освіти;

- ініціювати та надати консультативну підтримку щодо проведення закладами освіти усіх рівнів області гендерних аудитів навчальних закладів відповідно до “Методології та критеріїв проведення гендерного аудиту закладів освіти” (затверджено МОН 5 листопада 20210, № 1182) на виконання Плану заходів з реалізації зобов’язань Уряду України, взятих в рамках міжнародної ініціативи «Партнерство Біарріц» з утвердження тендерної рівності, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 року № 1578-р, а також, публікувати результати гендерних аудитів закладів освіт усіх рівнів області на сайтах, фб-сторінках навчальних закладів тощо;
- організувати збір гендерно дезагрегованих статистичних даних за новими адміністративними районами з метою формування та оцінки гендерної чутливості надання освітніх послуг закладами освіти усіх рівнів області;
- проводити моніторинг охоплення дітей позашкільною освітою за статтю, віком, районами області, типом поселення та відстежувати значення показника «рівень охоплення дітей позашкільною освітою у сільській місцевості, сільських ТГ» області, зважаючи на низькі значення цього показника у Волинській області, порівно із іншими областями країни;
- зважаючи на гендерні диспропорції студентства вищих навчальних закладів області в розрізі спеціальностей та профілів навчання за статтю, Департаменту освіти ОДА та радиці голови облдержадміністрації з питань рівних прав та можливостей жінок та чоловіків рекомендувати ЗЗСО проводити профорієнтаційні заходи з метою протидії гендерним стереотипам у навчально-виховному процесі та нівелювання гендерних упереджень серед молодих дівчат та молодих хлопців у виборі професії;
- відстежувати динаміку щодо запровадження інклюзивного навчання на всіх рівнях освіти, особливо у сільській місцевості та сприяти отриманню необхідних компетенцій у надавачів освітніх послуг.

Для подолання наслідків кризи, спричиненої пандемією COVID-19 і врахування потреб та інтересів жінок і чоловіків та/або їх груп у сфері освіти області рекомендовано:

- сприяти забезпеченню на обласному, районному та місцевому рівнях комп’ютерною технікою та доступом до Інтернет педагогічний персонал та дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах і не мають умов для належного навчання/роботи під час дистанційного навчання;
- рекомендувати органам місцевого самоврядування, на обласному, районному та місцевому рівнях, у випадку локдаунів, включати педагогічний персонал до переліку осіб, які можуть користуватися громадським транспортом;

- на обласному, районному та місцевому рівнях провести моніторинг цифрових навичок педагогічних працівників комунальних закладів освіти та передбачити можливості для покращення їхніх компетенцій;
- забезпечити оновлення технічних засобів навчальних закладів комунальної власності для забезпечення дистанційного навчання та надання освітніх послуг
- оцінити потреби сімей з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку в межах області/районів області/ ТГ в послугах із догляду за дітьми в умовах карантинних обмежень (закриття дитсадків, перехід на дистанційну форму освіти) та виробити політики та ініціативи, які б сприяли їх задоволенню;
- на місцевому рівні провести гендерний аналіз результатів навчання дівчат та хлопчиків та визначити потреби додаткових дій для ліквідації прогалів у навчальних результатах через пандемію;
- сприяти розробленню довгострокових проектів (у т. ч. у партнерстві з роботодавцями), спрямованих на створення сприятливих умов для поєднання професійних і сімейних обов'язків для підтримки працюючих жінок з дітьми, а також підтримки інших груп працівниць/-ків із сімейними обов'язками (наприклад, самотніх батьків, тих, які доглядають літніх членів сім'ї чи осіб з інвалідністю).

3.2. ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

Ключові гендерні розриви та проблеми у сфері охорони здоров'я в Україні характеризуються:

- **Значною перевагою жінок серед працівників:** жінки становлять 82% працівників охорони здоров'я.
- **Гендерним розривом в оплаті праці.** У першому кварталі 2021 року, чоловіки заробляли у середньому 13077 грн, жінки – 11134 грн. на місяць.¹⁰ Отже, заробітна плата жінок у галузі становила 85,1% від зарплати чоловіків, тобто гендерний розрив оплати праці становив 14,9% на користь чоловіків, що дещо менше за середній показник по економіці (17,8%). Причиною є вертикальна сегрегація сектору (перевага чоловіків на вищих посадах), а також горизонтальна сегрегація сектору (зокрема, висока концентрація жінок серед середнього та молодшого медичного персоналу, де рівень зарплат нижчий);
- **Гендерним розривом тривалості життя.** Середня тривалість життя чоловіків в Україні на 10 років менше ніж у жінок (66.9 та 76.9 років відповідно). Значний гендерний розрив в очікуваній тривалості життя за останні 15 років в Україні скоротився лише незначно. Значна різниця тривалості життя жінок та чоловіків спричинена тим, що у вікових групах 20-60 років смертність жінок утричі менша, ніж смертність чоловіків. Серед провідних причини смертності чоловіків працездатного віку – зовнішні причини (самогубства, ДТП, нещасні випадки, отруєння алкоголем).

¹⁰ Офіційний сайт Державної служби статистики, розділ «Середньомісячна заробітна плата за статтю та видами економічної діяльності за квартал 2021 року», <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Важливими факторами, що обумовлюють коротшу очікувану тривалість життя чоловіків, є не тільки ризикована поведінка, а й те, що чоловіки зазвичай пізніше звертаються за медичною допомогою.

- **Гендерними відмінностями причин смертності.** Згідно з даними ранжування, складеного на основі кількості смертей населення в Україні, найчастішими причинами є: серцево-судинні захворювання (64,3 %), новоутворення (14,1 %), хвороби органів травлення (4,3 %), неврологічні розлади (3,1 %), самоушкодження та міжособистісне насильство (2,7 %). У національному масштабі смертність від серцево-судинних захворювань за останні 29 років зростає майже на 8 %: до 449 376 у 2019 році і складає 64,3 % від загальної кількості смертей, тоді як у 1990 році зафіксували 350 605 смертей від серцево-судинних захворювань, що склало 56,5 % відповідно¹¹;
- **Гендерними відмінностям у практиках самозбережувальної поведінки.** Чоловіки переважно неохоче користуються профілактичними послугами охорони здоров'я та рідше звертаються до лікаря на ранніх етапах хвороби. Однією із причин є панування гендерних стереотипів щодо сили, мужності та витримки чоловіків. В той же час у жінок і дівчат, особливо у сільській місцевості, можливості можуть бути обмежені через брак ресурсів, догляд за дітьми та ведення домашнього господарства або необхідність отримати дозвіл чоловіка¹²;
- Наведені вище гендерні розриви простежуються виразніше у громадах. Тому для місцевої влади, навіть більше, ніж для центральної, є актуальною увага до цих тенденцій та пошук можливостей для змін¹³.

Гендерний аналіз стратегічних та програмних документів області показав, що у «**Стратегії розвитку Волинської області до 2027 року**» аналізується стан і наявність інфраструктури і не містить опису стану здоров'я населення. Серед пріоритетних напрямків медицини у Стратегії розвитку Волині до 2027 року зазначено: «Впровадження ведення електронної медичної документації з використанням сучасних медичних інформаційних систем. 2. Заключення договорів з Національною службою здоров'я України на оплату медичних послуг комунальними підприємствами області, що надають спеціалізовану медичну допомогу. 3. Подальший розвиток госпітальних округів з врахуванням особливостей адміністративної реформи в області. 4. Розвиток спроможної мережі закладів первинної медичної допомоги. 5. Удосконалення системи громадського здоров'я на базі обласного центру громадського здоров'я. 6. Співпраця з місцевими громадами щодо підтримки медичних підприємств та надання місцевих стимулів для забезпечення медичними кадрами, в першу чергу у сільській місцевості. 7. Проведення реформування служби крові області відповідно до Стратегії розвитку національної служби крові України. 8. Оптимізація протитуберкульозної та психіатричної служб області. 9. Подальше удосконалення надання перинатальної допомоги та екстреної медичної допомоги».

¹¹ <https://phc.org.ua/news/sercevo-sudinni-zakhvoryuvannya-golovna-prichina-smerti-ukrainciv-visnovki-z-doslidzhennya>

¹² https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/538/Healthcare_ukr.pdf

¹³ <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/694/financial-management-for-ATC.pdf>

Хоча в Стратегії визначена Стратегічна ціль 2. Розвиток людського капіталу та підвищення якості життя населення передбачає завдання 2.1.4. Покращення стану здоров'я населення шляхом підвищення доступності та ефективності медичного обслуговування, відсутні гендерно чутливі заходи її досягнення.

Станом на 1 січня 2021 року в області діють:

«Обласна програма боротьби з онкологічними захворюваннями на 2020-2022 роки»¹⁴, яка є гендерно нейтральною;

«Програма фінансової підтримки та розвитку обласних комунальних підприємств та закладів охорони здоров'я Волинської обласної ради на 2020-2022 роки»¹⁵ в меті якої опосередковано інтегровано гендерний аспект, а саме: сформувати доступну та дієву систему надання населенню третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги;

Регіональна програма «Дітям Волині – безпечне харчування»¹⁶ на 2019-2022 роки, яка серед завдань передбачає зберегти здоров'я дітей, запобігти виникненню гострих кишкових інфекцій та харчових отруєнь у закладах загальної середньої та дошкільної освіти, дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, проводити стовідсоткове відновлення життєвих сил дітей шляхом організації якісного, повноцінного харчування;

«Регіональна програма з питань розвитку громадського здоров'я на 2021-2023 роки Волинської області»¹⁷. Програма містить опис ситуації з захворюваністю в області, згадує окремі групи отримувачів послуг.

Коротка характеристика сфери охорони здоров'я області

Станом на 01.01.2021 медичну допомогу населенню області надають 39 медичних установ (у 2019 році їх було 43), 236 лікарських амбулаторно-поліклінічних закладів (у 2019 році – 227), 616 фельдшерсько-акушерських пунктів (у 2019 – 690). Потужність мережі медичних закладів 6671 ліжок (на 5 % менше ніж в попередньому році). Відповідне зменшення спостерігається в обласних установах – з 2721 до 2511 та обласному центрі – з 1010 до 955. Кількість лікарняних ліжок на 10 тис населення скоротилась з 2019 по 2020 роки з 68,2 до 65,1. Планова ємність амбулаторно-поліклінічних закладів Волинської області станом на 1 січня 2021 року становить 19524 за зміну або 190,5 на 10 тис населення; у порівнянні з 2019 роком показник збільшився майже на 2%; щодо обласних установ цей показник залишився майже не змінним а для обласного центру зріс на 4 %.

Актуальні гендерні розриви та проблеми у сфері охорони здоров'я області

Гендерні розриви та проблеми отримувачів послуг

Аналіз стану здоров'я жінок та чоловіків області вказує на суттєві гендерні відмінності в структурі захворювань. Динаміка захворюваності на новоутворення показує, що вона розподілена між жінками та чоловіками майже рівномірно з незначним переважанням

¹⁴ <http://volynrada.gov.ua/session/25/6-1>

¹⁵ <http://volynrada.gov.ua/session/29/17-0>

¹⁶ <http://volynrada.gov.ua/session/27/11-2>

¹⁷ <http://volynrada.gov.ua/session/32/7-1>

останніх щодо хвороб з високим соціальним ризиком (туберкульоз, ВІЛ/СНІД, гонококова інфекція) (табл. 3.2.1).

Таблиця 3.2.1. Кількість хворих з уперше в житті встановленим діагнозом на окремі хвороби, 2020 р.

	2019		2020	
	Жінки	Чоловіки	Жінки	Чоловіки
Сифіліс				
осіб	30	23	17	15
відсотків	56,6	43,4	53,1	46,9
на 100 тис. населення	5,5	4,7	3,1	3,1
Гонококова інфекція				
осіб	10	28	5	9
відсотків	26,3	73,7	35,7	64,3
на 100 тис. населення	1,8	5,8	0,9	1,9
Активний туберкульоз				
осіб	138	381	99	291
відсотків	26,6	73,4	25,4	74,6
на 100 тис. населення	25,4	78,3	18,3	60,0
у тому числі				
активний туберкульоз органів дихання				
осіб	118	352	85	273
відсотків	25,1	74,9	23,7	76,3
на 100 тис. населення	21,7	72,3	15,7	56,3
Злоякісні новоутворення				
осіб	1524	1552	1312	1273
відсотків	49,5	50,5	50,8	49,2
на 100 тис. населення	280,1	318,9	242,1	262,7

В динаміці 2019 – 2020 рр., у Волинській області спостерігається тенденція зниження поширеності захворюваності на активний туберкульоз, однак, наявні випадки дитячого туберкульозу в обох статевих групах та зберігається значно вищий рівень захворюваності на активну форму туберкульозу серед жінок у віковій групі 18 – 24 років та серед чоловіків, починаючи з 25 років, що є наслідком різного способу життя та моделей поведінки чоловіків

та жінок. У 2020р. рівень захворюваності активним туберкульозом чоловіків є у 3,3 рази вищим, ніж у жінок (табл. 3.2.2).

Таблиця 3.2.2 Кількість хворих з уперше в житті встановленим діагнозом активного туберкульозу за віковими групами

	Питома вага, відсотків			
	жінки		чоловіки	
	2019	2020	2019	2020
Всього	26,6	25,4	73,4	74,6
у віці, років				
до 1	–	–	–	100,0
1 – 4	14,3	33,3	85,7	66,7
5 – 9	100,0	66,7	–	33,3
10 – 14	75,0	57,1	25,0	42,9
15 – 17	–	33,3	100,0	66,7
18 – 24	45,9	53,8	54,1	46,2
25 – 34	30,5	24,6	69,5	75,4
35 – 44	15,3	24,5	84,7	75,5
45 – 54	23,5	12,2	76,5	87,8
55 – 64	24,4	23,0	75,6	77,0
65 і старше	45,0	45,7	55,0	54,3
Із загальної кількості хворих – сільські жителі	22,2	22,8	77,8	77,2

Станом на 1 січня 2021 року на обліку в лікувально-профілактичних закладах Волинської області перебувало 24,1 тис. осіб хворих на злоякісні новоутворення. Поширеність цієї хвороби зросла в 1,7 рази проти 2000р. Протягом минулого року зареєстровано 2585 осіб, яким вперше був встановлений цей діагноз. Рівень захворюваності на злоякісні новоутворення у жінок становив 242,1 хворих, а в чоловіків – 262,7 хворих в розрахунку на 100 тис. населення відповідної статі. Найчастіше жінки хворіють на рак молочної залози, матки та шкіри, чоловіки – трахеї, бронхів, легенів, передміхурової залози, шкіри, губи, порожнини рота та глотки; чоловіки, - на такі нозологічні форми злоякісних новоутворень, як - трахеї, бронхів, легенів, предміхурової залози, губи, порожнини рота та глотки, шлунку, стравоходу, що може бути наслідком нездорового способу життя та меншим охопленням профілактичними оглядами, що спричиняє пізнішу постановку діагнозу та, як наслідок, коротшу тривалість життя (табл. 3.2.3).

Таблиця 3.2.3. Захворюваність на злоякісні новоутворення за окремими локалізаціями у

2020 році

	Всього	У тому числі		На 100 тис. населення		
		жінки	чоло-віки	всього	у тому числі	
					жінки	чоло-віки
Кількість хворих з діагнозом, що встановлений вперше в житті	2585	1312	1273	251,8	242,1	262,7
у тому числі						
зі злоякісними новоутвореннями						
губи, порожнини рота та глотки	138	20	118	13,4	3,7	24,3
стравоходу	37	2	35	3,6	0,4	7,2
шлунка	145	63	82	14,1	11,6	16,9
прямої кишки	135	67	68	13,1	12,4	14,0
гортані	39	–	39	3,8	–	8,0
трахеї, бронхів, легенів	203	31	172	19,8	5,7	35,5
шкіри	281	152	129	27,4	28,0	26,6
молочної залози	291	289	2	28,3	53,3	0,4
матки	181	181	х	33,4	33,4	х
сечового міхура	73	14	59	7,1	2,6	12,2
передміхурової залози	132	х	132	27,2	х	27,2
нирки	105	54	51	10,2	10,0	10,5
щитовидної залози	31	25	6	3,0	4,6	1,2
лімфатичної, кровотворної та споріднених тканин	181	83	98	17,6	15,3	20,2

В динаміці 2019 – 2021 рр., у Волинській області спостерігається тенденція зниження поширеності захворювань серед жінок та чоловіків, що передаються статевим шляхом, зокрема венеричних захворювань «другого покоління» (хламідіозу, мікоплазмозу, трихомоніазу). У 2020р. рівень захворюваності з вперше в житті встановленим діагнозом на сифіліс, як у жінок, так і в чоловіків, становив 3,1 хворих на 100 тис. осіб відповідної статі, на гонококову інфекцію у жінок – 0,9, у чоловіків – 1,9 хворих.

Станом на 1.01.2021 року на обліку в медичних закладах знаходилося 2188 ВІЛ-інфікованих (з них 831 хворий на СНІД), що на 2,1% більше, ніж на кінець 2019р., та 7,5 разів – ніж на кінець 2000р. Серед зареєстрованих інфікованих – 45,3% складають особи

жіночої статі. Протягом 2020р. діагноз ВІЛ-інфекції вперше в житті було встановлено 75 жінкам та 99 чоловікам.

Гендерні розриви серед надавачів послуг

Загальна кількість лікарів усіх спеціальностей скорочується щороку за останній період – з 3971 осіб у 2019 р. до 3 852 осіб у 2020 р.: у обласних установах 1158 у 2019 році 1116 – у 2020 році, так і у обласному центрі з 914 до 882 відповідно. Загальна кількість середнього медичного персоналу в області також скорочується щороку за останній трирічний період – з 9932 осіб у 2018 р. до 8707 особи у 2020 р. Аналогічна ситуація спостерігається як в обласних установах, - з 2817 осіб у 2019 році, до 2591 осіб у 2020 році, так, і, у обласному центрі з 1430 осіб у 2019 році до 1297 осіб у 2020 році. *Робочою групою не зібрані дані по цих показниках з розбивкою за статтю.*

Середньомісячна заробітна плата жінок та чоловіків у сфері охорона здоров'я станом на 1 січня 2021 року у жінок склала 8579 грн., а у чоловіків – 9750 грн. Таким чином, **гендерний розрив з оплаті праці у галузі складає 22% на користь чоловіків.**

Рекомендації

Для зменшення виявлених гендерних розривів та подолання проблем у сфері охорони здоров'я області органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування рекомендовано:

- звернути увагу на те, що політики у сфері охорони здоров'я мають враховувати підхід, що базується на правах людини та, зокрема, гендерній рівності, а саме – увагу до людини при формулюванні цілей, завдань, заходів, показників результативності, зробивши їх гендерночутливими. Зважаючи на це, на обласному, районному та місцевому рівнях (територіальних громад) у Волинській області, внести зміни до стратегічних та програмних документів, щодо включення напрямків та заходів, спрямованих на скорочення виявлених гендерних розривів та застосування гендерночутливих індикаторів та заходів щодо їх реалізації;
- рекомендувати, при виробленні політик, заходів та ініціатив щодо надання медичних послуг акцентувати увагу на наданні послуг – їх доступності (у всіх вимірах – інформаційному, фізичному (територіальному), економічному, соціально-культурному) для різних груп населення та задовільній якості цих послуг, зокрема забезпечення безбар'єрного доступу до медичних послуг особам з інвалідністю та проведення інформаційних кампаній і соціальної реклами щодо сприяння широкому залученню чоловіків та жінок до профілактичних медичних оглядів на безоплатній основі та створення для цього відповідних умов;
- рекомендувати включити до стратегічних, програмних документів розвитку Волинської області та територіальних громад, а також, відповідних Планів дій, за напрямом охорони здоров'я та профілактики здоров'я населення області, наступні гендерночутливі заходи: «підвищення обізнаності про профілактику захворювань, здоровий спосіб життя та подолання шкідливих звичок, особливо серед юнаків та чоловіків», «проведення профілактичних медичних оглядів населення області, особливо серед чоловіків груп ризику, щодо поширеності онкологічних захворювань

та туберкульозу», «проведення інформаційних кампаній, що формують установку чоловіків на здоровий спосіб життя», зокрема, з ключовим меседжем, що «турбота про власне здоров'я не суперечить образу «справжнього чоловіка»;

- брати до уваги необхідність подолання гендерного дисбалансу серед надавачів послуг з охорони здоров'я, залучаючи більше представництво чоловіків, водночас досягаючи балансу жінок і чоловіків на керівних посадах, стимулювати роботу регіональних та місцевих медичних установ та підприємств усіх форм власності до запровадження політик у напрямку забезпечення гендерної рівності, підтримки кар'єрного зростання жінок, Департаменту охорони здоров'я ОДА ініціювати проекти спрямовані на поширення кращих практик такої діяльності, а також, розробити заходи щодо сприяння зайнятості молодих жінок та чоловіків з медичною освітою, що дасть змогу вирішити питання працевлаштування зазначеної категорії населення, особливо на перше робоче місце та скоротити дефіцит медичних послуг на всіх рівнях її надання;
- при створенні регіональних Центрів контролю та профілактики хвороб (ЦКПХ), відповідно до Постанови КМУ від 17.02.2021 №1121, - лабораторних центрів, обласних центрів громадського здоров'я, підрозділів зі статистики та відділів моніторингу та оцінки, що будуть відповідати за контроль над хворобами в регіоні, при забезпеченні епідеміологічного нагляду, санітарного та епідемічного благополуччя населення, захисту населення від інфекційних хвороб, попередження та профілактики неінфекційних захворювань, підтримці епідеміологічного нагляду (спостереження), імунізацій, просвітницької роботи щодо здорового способу життя та запобігання факторам ризику, боротьби зі стійкістю до протимікробних препаратів, реагування на небезпеки для здоров'я та надзвичайні стани у сфері охорони здоров'я тощо відслідковувати дані з розбивкою за ознакою статі, віком та місцем проживання населення (пацієнтів/клієнтів) для вироблення гендерночутливих та неупереджених політик та інтервенцій, а також, скорочення наявних та недопущення нових гендерних розривів, завдяки аналізу інформації та прогнозованим діям із нейтралізації ризиків у сфері громадського здоров'я, розробці адаптованих місцевих програм профілактики соціально небезпечних захворювань, інфекцій пов'язаних із меддопомогою, неінфекційних захворювань, та програм лікування (ВІЛ, туберкульоз, вірусні гепатити), а також, навчання кваліфікованих кадрів та рішень в питаннях біозахисту та біобезпеки (оперативної реакції на спалахи інфекцій на місцевому рівні);
- Департаменту охорони ОДА та відповідним відділам/управлінням на місцевому рівні (територіальних громад) культивувати створення дружніх до сімей та дітей медичних закладів комунальної та приватної власності з гендерночутливим середовищем надання медичних послуг, а також, сприяти приверненню уваги до прав жінок і сімей під час вагітності, на пологах та післяпологовий період щодо покращення умов у пологових будинках області та громад, зокрема підготовку до них породіль/батьків, доулів, консультантів грудного вигодовування тощо;
- рекомендувати у Стратегії розвитку області встановлювати марковані цілі (показники) з профілактики/лікування/смертності хвороб серця, діабету, раку, хронічних хвороб легень та інших неінфекційних захворювань;
- впроваджувати ініціативи щодо забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх груп населення у будь-якому віці та моніторингу значень середньої тривалості життя для жінок і чоловіків, загального охоплення населення

- послугами охорони здоров'я, а також, підвищити якість медичних послуг на безоплатній основі;
- запровадити практику відстежувати на рівні Волинської області та громад області національних Цілей сталого розвитку, що допоможе покращити якість надання послуг з охорони здоров'я жінкам та чоловікам, зокрема використання наступних показників моніторингу та оцінки виконання Стратегії розвитку області: «частка сільських домогосподарств, які потерпали від позбавлення через незабезпеченість населеного пункту своєчасними послугами швидкої медичної допомоги, %», «частка сільських домогосподарств, які потерпали від позбавлення через відсутність поблизу житла медичної установи, %», «частка сільських домогосподарств, які потерпали від позбавлення через відсутність регулярного щоденного транспортного сполучення з іншим населеним пунктом з розвиненою інфраструктурою, %»;
 - сприяти запровадженню на системних засадах навчання працівників сфери охорони здоров'я всіх рівнів (фахівців всіх рівнів, незалежно від стажу, віку тощо) концептуальним принципом та практичним навичкам інтегрування комплексного гендерного підходу у роботу комунальних закладів охорони здоров'я та надання ними гендерночутливих медичних послуг, а також, здійснювати відстеження прогресу у роботі медичного персоналу щодо надання гендерночутливих послуг жінкам і чоловікам різного віку і реєстрації прогресу/змін, які відбулися в їх практичній діяльності;
 - Департаменту охорони здоров'я ОДА здійснювати підтримку ГО та представників громадянського суспільства у просуванні гендерночутливих послуг у галузі охорони здоров'я для вразливих груп населення;
 - сприяти на рівні територіальних громад розширенню можливостей використання даних адміністративної звітності на рівні області та громад у галузі охорони здоров'я, задля визначення гендерночутливих профілактичних пріоритетів та напрямків у секторі охорони здоров'я, а також задля покращення надання відповідних гендерночутливих медичних послуг на первинному, вторинному та третинному рівнях надання медичної допомоги з урахуванням потреб жінок та чоловіків та їх груп;
 - здійснювати моніторинг доступності публічних послуг у сфері охорони здоров'я для жінок і чоловіків різного віку, місця проживання та стану здоров'я, зокрема для людей з інвалідністю та різними видами нозологій (тестування, проведення медичного огляду, вакцинації тощо).

Для подолання наслідків кризи, спричиненої пандемією COVID-19 і врахування потреб та інтересів жінок і чоловіків та/або їх груп у сфері охорони здоров'я області рекомендовано:

- розглянути можливість надання доступу медичним працівникам до засобів підтримки та консультування щодо їхнього психічного здоров'я;
- надавати підтримку медичним працівникам із сімейними обов'язками, зокрема щодо догляду за дітьми, особливо у період карантинних обмежень (закриття дитсадків, дистанційного навчання для школярів);

- забезпечити доступ до належних медичних послуг під час карантинних заходів, особливо для представників вразливих груп на обласному, районному та місцевому рівнях;
- Департаменту охорони здоров'я ОДА слід розглянути та взяти до уваги професійні ризики, посилені пандемією COVID-19, включаючи насильство, переслідування, стигматизацію, дискримінацію, збільшення робочого навантаження на медичних працівників та ініціювати відповідні позитивні дії щодо підтримки медичних працівників комунальних закладів області;
- Департаменту охорони здоров'я ОДА на обласному, районному та місцевому рівнях з'ясувати стан реалізації права породіль у партнерському супроводі пологів під час карантинних обмежень у пологових будинках областей та громад, створити умови для реалізації такого права.

3.3. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Ключові гендерні розриви та проблеми у сфері соціального захисту та наданні соціальних послуг в Україні характеризуються такими тенденціями:

- **гендерний розрив серед надавачів послуг:** жінки становлять 82% працівників сфери охорони здоров'я та надання соціальної допомоги;¹⁸
- **гендерний розрив заробітних плат у цій сфері:** у 2019 році жінки у середньому заробляли менше на 10,7%;¹⁹
- жінки складають більшість тих, хто перебувають у складних життєвих обставинах, потребують надання соціальних послуг (73% за даними 2018 року) та більшість тих, хто потребує надання адресної натуральної та грошової допомоги (73% за даними 2018 року);²⁰
- **Гендерний розрив у тривалості життя** становить 10 років на користь жінок;
- Україна належить до демографічно старих країн світу. Частка населення у віці 60 років і старше в Україні становить 20,3 % з прогнозованою тенденцією до її подальшого підвищення (до 38,1 %);
- серед пенсіонерів станом на 1 січня 2021 року в Україні у 1,5 разів переважали жінки (60,7% пенсіонерок та 39,3% пенсіонерів). Серед новопризначених пенсіонерів у 2020 році – 53,2% чоловіків та 46,8% жінок;
- спостерігається **гендерний розрив у середніх розмірах призначених місячних пенсій** за віком пенсіонерів усіх категорій: станом на 01.01.2021 в країні він становить 29% на користь пенсій чоловіків (середній розмір пенсії чоловіків – 4242,53 грн., жінок – 3031,32 грн.). Гендерний розрив розміру новопризначених пенсій у 2020 році зменшується, він становить 19% на користь чоловіків (середній розмір новопризначених пенсій чоловіків – 4115,39 грн., жінок – 3316,22 грн.);
- щорічно фіксується збільшення чисельності людей з інвалідністю. Чисельно серед людей з набутою інвалідністю переважають чоловіки (травми на виробництві, внаслідок поранень і контузій в зоні АТО/ООС, ризикована поведінка, низька культура здоров'я та ін.);

¹⁸ Діти, жінки та сім'я в Україні. Статистичний збірник. К., 2020, с. 120.

¹⁹ Там же

²⁰ Соціальний захист населення України. Статистичний збірник. К., 2019, с. 83.

- Основну частину дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в Україні становлять хлопці. Серед причин: хлопців народжується природньо більше та їх менше всиновлюють порівняно з дівчатами;

Гендерний аналіз стратегічних та програмних документів показав, що їх цілі і завдання лише частково спрямовані на вирішення цих та інших проблемних питань. Так **«Стратегія розвитку Волинської області до 2027 року»** не має окремого розділу присвяченого соціальним послугам. Розділ «Гендерна рівність» містить опис ситуації щодо гендерних розривів у області. Стратегічна ціль 2 «Розвиток людського капіталу та підвищення якості життя населення» згадує окремі групи населення, та питання безпеки, комфортних умов проживання в області²¹.

В області розроблено та реалізується низка програм:

«Обласна комплексна програма з питань підтримки сім'ї, протидії торгівлі людьми та забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків на період до 2021 року»²²

«Обласна цільова соціальна програма забезпечення житлом дітей – сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування та з особами з їх числа на 2017-2021 роки»²³

«Регіональна програма підтримки учасників антитерористичної операції /ООС та членів їхніх сімей на 2020-2022 роки»²⁴

Регіональна цільова програма соціального захисту населення 2019-2022 роки»²⁵

«Соціально-економічна програма забезпечення молоді житлом у Волинській області на 2019 – 2023 роки»²⁶

Проте ці програми не є гендерночутливими.

Коротка характеристика сфери соціального захисту

У Волинській області на початок 2021 року діяло 6 будинків-інтернатів для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю (дорослих, дітей і молоді), з них 6 для дорослих. У 2020 році загальна кількість підопічних будинків-інтернатів становила 712 осіб (429 чоловіків (60%) та 283 (40%) жінки), за віковими категоріями у обох статях переважають особи у віці від 61 до 79 років.

У Волинській області діє 1 центр (відділення) обліку бездомних громадян; у 2020 році виявлено 13 бездомних осіб, з них 13 особам видано посвідчення про взяття на облік та надано 13 соціальних послуг. В області, кількість обслуговуваних громадян закладами

²¹ <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/volynska-strategiya-rozvytku-volynskoyi-oblasti-na-period-do-2027-roku.pdf>

²² <http://volynrada.gov.ua/session/17/4-0>

²³ <http://volynrada.gov.ua/session/10/29-1>

²⁴ <http://volynrada.gov.ua/session/25/4-1>

²⁵ <http://volynrada.gov.ua/session/22/3-0>

²⁶ <http://volynrada.gov.ua/session/25/5-1>

(відділеннями) соціального захисту для бездомних громадян у 2020 році становило 21 особу, з них – 1 жінка; послуги надано у будинках (відділеннях) нічного перебування.

Кількість територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) у Волинській області станом на 1 січня 2021 року – 18 одиниць. У 2020 році в них обслуговувано 22 702 особи, з них 16 136 жінок (71 %), з яких 13 073 жінки (81 %) проживають у сільській місцевості; із загальної кількості осіб 19 622 осіб – громадяни/громадянки похилого віку, 4 627 – особи з інвалідністю, 2 128 осіб – ветерани/ветеранки війни, у тому числі особи з інвалідністю внаслідок війни, 296 осіб – члени/членкині сімей учасників АТО/ООС, 3 694 осіб - постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС, 6 170 осіб – ветерани/ветеранки праці.

Актуальні гендерні розриви та проблеми у наданні соціальних послуг у Волинській області

Гендерні розриви та проблеми серед отримувачів послуг

Станом на 1 січня 2021 року серед підопічних будинків-інтернатів для дорослих перебувало 712 осіб, і, серед них в два рази переважали чоловіки (429 осіб). Серед жінок, переважали жінки у віці від 56 до 79 років (136 осіб) та чоловіки у віці від 36 до 60 років (211 осіб).

Серед громадян, яким надано послуги територіальними центрами соціального обслуговування у 2020 році переважали жінки: жінок 71,1% та 28,9% чоловіків.

У Волинській області 12 410 осіб у 2020 році отримали адресну натуральної та грошової допомоги суб'єктами, що надають соціальні послуги; з них – 9 082 жінок (73 %) та 5 505 осіб проживає у сільській місцевості. Кількість осіб, яким надано грошову допомогу протягом 2020 року в області – 395 осіб, натуральну – 10996 осіб. Серед отримувачів адресної натуральної 73,2% жінок та 71,4% жінок які отримали грошову допомогу суб'єктом, що надає соціальні послуги – 71,4%. Загальна сума наданої грошової допомоги у 2020 році - 759,6 грн., натуральної - 2831,9 грн.

У 2020 році 24 008 сімей, які проживають у Волинській області, звернулися за державною соціальною допомогою малозабезпеченим сім'ям, з них 4 107 сімей (17 %) проживає у міській місцевості та 19 901 сімей (83 %) у сільській місцевості. Усього 20 730 сім'ям призначено державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям – 3 546 сім'ям (17%) які проживають у міській місцевості та 17 184 сім'ям (83 %), які проживають у сільській місцевості. Середній розмір допомоги малозабезпеченим сім'ям становив для сімей які проживають у міській місцевості 3 803,58 грн, у сільській місцевості – 4 536,55 грн.

Гендерні розриви у пенсійному забезпеченні

У Волинській області станом на 1 січня 2021 року проживало 201 781 особа у віці 60 років та старше (19,7 % від загальної чисельності населення області), - з них частка жінок є більшою в 1,7 разів: 73 333 чоловіків (36%) та 128 488 жінок (64%), співвідношення осіб у віці 60 років та старше, які проживають у міській місцевості (107 055 осіб) до осіб, які проживають у сільській (94 726 осіб) – 1,13.

Серед пенсіонерів Волинської області, на 1 січня 2021 року, в 1,5 рази переважають жінки (60,3%, 157 256 жінок), порівняно із часткою чоловіків (39,7%, 103 478 чоловіків). Серед новопризначених пенсій у 2020 переважають чоловіки - 51,7% пенсій (4 132 чоловіків), порівняно з жінками - та 48,3% пенсій (3 860 жінок).

За категоріями, у Волинській області переважають пенсіонери за віком – 180 654 осіб (69%), на другому місці, за кількістю отримувачів пенсії, пенсії по інвалідності – 45 810 осіб (18 %), на третьому, пенсії у разі втрати годувальника – 19 083 осіб (7, 3 %), на четвертому місці пенсії за вислугу років - 13521 (5,2 %), на п'ятому соціальні пенсії – 1 594 особи (0,6 %) і на шостому місці пенсії-довічного грошового утримання суддів у відставці – 72 особи (0,03 %). Середній розмір призначеної місячної пенсії на 01.01.2021. для пенсіонерів за віком становить 2 970,7 грн., для пенсіонерів по інвалідності – 2 596,78 грн., пенсій у разі втрати годувальника – 2 681 грн., пенсій за вислугу років – 4 295, 27 грн., соціальних пенсій – 1 798,75 грн.

Середній розмір місячних пенсій жінкам-пенсіонеркам усіх категорій за статтю у Волинській області станом 01.01.2021., є меншим на 17%, порівняно із середнім розміром пенсій чоловікам-пенсіонерам: у жінок – 2746,41 грн., у чоловіків – 3305,98 грн. Середній розмір новопризначених місячних пенсій у 2020 році для жінок – 2861,97 грн, для чоловіків – 3243,80 грн. Гендерний розрив новопризначених пенсій в області у 2020 році є меншим, і складає 12% на користь чоловіків.

Кількість пенсіонерів, які одержують пенсію по інвалідності, у Волинській області станом на 01.01.2021 – 45 810 осіб; учасників бойових дій – 2 982 особи, 2 668 осіб з інвалідністю внаслідок війни, 3 045 осіб з сімей загиблих і померлих ветеранів війни, 8 732 осіб – учасників війни.

У Волинській області найбільша кількість пенсіонерів отримує місячну пенсію від 2001 грн до 3000 грн (125 632 осіб), пенсії такого розміру є «найпопулярнішими» в Україні, їх отримує на рівні країни 41,2% пенсіонерів та 48,2% пенсіонерів області станом на 01.01.2021 р.

Соціальний захист осіб дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування

У Волинській області протягом 2020 року налічувалося 1499 дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, з них дівчат 48,4%. Кількість всиновлених дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, у 2020 році¹ – 45 осіб, з них дівчата становлять 42,2%, переважна частка дівчат у віці від 6 до 10 років (36,8%). Із загальної кількості всиновлених дітей – 22 особи діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, з них дівчат 50% та 23 особи це діти, які проживають з одним із батьків і усиновлені їх партнерами, з них дівчат 34,8%.

У Волинській області у 2020 році налічувалося 20 952 багатодітні сім'ї, з них переважали багатодітні сім'ї у сільській місцевості (79 %).

У Волинській області станом на 1 січня 2021 року налічується 1 488 сімей СЖО, кількість яких з 2018 року має тенденцію до зменшення. У міській місцевості проживає 759 сімей (51 %), у сільській місцевості 729 сімей (49 %); кількість дітей в сім'ях СЖО становить у 2020 році – 3 186 дітей. Лише 183 сім'ї (12 %) із загальної кількості сімей у 2020 році перебували під соціальним супроводом.

Соціальний захист осіб з інвалідністю та окремих категорій населення

У Волинській області станом на 1 січня 2021 року усього 81 913 осіб з інвалідністю, серед них переважають особи з інвалідністю III групи. У Волинській області 5410 осіб з інвалідністю віком до 18 років; серед вікових груп дівчат (42 %) та хлопців (58 %) з інвалідністю переважає вікова група від 7 до 14 років (мал. 3.3.1).

У 2020 році, у Волинській області 1180 жінок, уперше визнаних особами з інвалідністю, у віці 18 років і старші; серед них 54% проживає у міській місцевості (639 жінок) та 46 % у сільській місцевості (541 жінка). Із загальної кількості жінок, уперше визнаних особами з інвалідністю у 2020 році, 85 % (1 008 жінок) віком від 18 до 54 років, - з них 52 % (522 жінки) проживають у міській місцевості та 48 % (482 жінки) у сільській місцевості.

Станом на 1 січня 2021 року у Волинській області перебували на обліку щодо осіб з інвалідністю, які потребували забезпечення автотранспортом, - 2 187 осіб, з них жінок 28 % (618 жінок); з яких, 71 жінка (11,5 %) мала право на позачергове забезпечення та 547 жінок (88,5 %) мали право на забезпечення у порядку загальної черги.

У Волинській області кількість отримувачів державної соціальної допомоги, які не мають права на пенсію, та осіб з інвалідністю, станом на 01.01.2021 р. – 4 294 осіб, з них 1 531 жінок (36 %); середній розмір призначеної місячної допомоги з урахуванням надбавок, підвищень та сум індексації, становив 1 809,45 грн. В області станом на 01.01.2021 р. кількість отримувачів державної соціальної допомоги на догляд²⁷ - 45 осіб, з них 9 жінки; середній розмір призначеної місячної допомоги з урахуванням надбавок, підвищень та сум індексації - 383,56 грн.

²⁷ Державна соціальна допомога на догляд призначається: одиноким малозабезпеченим особам, які за висновком ЛКК потребують постійного стороннього догляду і одержують пенсію за віком або за вислугу років чи по інвалідності; малозабезпеченим особам з інвалідністю I групи, які одержують пенсію за віком або за вислугу років чи по інвалідності, одиноким особам, які досягли 80-річного віку та за висновком ЛКК потребують постійного стороннього догляду та одержують пенсію відповідно до Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” або Закону України “Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб”.

У Волинській області станом на 1 січня 2021 року налічується 1 488 сімей СЖО, кількість яких з 2018 року має тенденцію до зменшення. У міській місцевості проживає 759 сімей (51 %), у сільській місцевості 729 сімей (49 %); кількість дітей в сім'ях СЖО становить у 2020 році – 3 186 дітей. Лише 183 сім'ї (12 %) із загальної кількості сімей у 2020 році перебували під соціальним супроводом.

У Волинській області у 2020 році налічувалося 11 190 учасників/учасниць АТО/ООС, які скористалися програмами реабілітації та реінтеграції, з них 425 осіб жінки. У Волинській області у 2020 році налічувалося 6 708 дітей із сімей учасників АТО та/або ООС, з них 50,1 % (3 362 дівчат).

Станом на 01.01.2021 на обліку в органах соціального захисту населення області для отримання технічних та інших засобів реабілітації перебували 12834 осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення. Протягом звітного періоду за бюджетною програмою 2507030 за напрямом «Забезпечення окремих категорій населення України технічними та іншими засобами реабілітації» органами соціального захисту населення області отримано та використано 37,2 млн. гривень. Відповідно до індивідуальних програм реабілітації діти з інвалідністю отримували реабілітаційні послуги в реабілітаційних центрах. У 2020 році за бюджетною програмою КПКВ 2507100 «Реабілітація дітей з інвалідністю» 154 дитини з інвалідністю пройшли курс відновного лікування в реабілітаційних центрах. Вартість реабілітаційних послуг становить 2,8 млн. гривень.

Гендерні розриви серед надавачів послуг

Дані робочою групою не надані.

Рекомендації

Для зменшення виявлених гендерних розривів та подолання проблем у сфері соціального захисту області органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування рекомендовано:

- на регіональному рівні сприяти посиленню існуючих та запровадження нових соціальних послуг, запровадити консультативну та експертну підтримку щодо формування цілісного бачення розвитку соціальних послуг в громаді на короткострокову та середньострокову перспективу, удосконалення систем управління, планування, організації, надання соціальних послуг відповідно до результатів щорічної оцінки потреб громади в соціальних послугах, запровадження реєстрів надавачів та отримувачів соціальних послуг в громадах та проведення аналізів для виявлення слабких місць у забезпеченні соціальними послугами населення в територіальних громадах області;
- Департаменту соціальної політики та соціального захисту ОДА сприяти впровадженню належного гендерночутливого врядування в системі надання соціальних послуг, запровадженню інтегрованих моделей надання соціальних послуг у територіальних громадах області завдяки консультативній підтримці та супроводженню організаційно управлінських структур в громадах, що мають

повноваження щодо визначення потреб громади/населення у послугах та планування надання послуг;

- при розробці комплексної програми соціальної підтримки окремих категорій громадян „Турбота” у Волинській області на наступні періоди враховувати гендерний підхід, зокрема статистичні дані з гендерного профіля області, включити заходи на подолання гендерних розривів у соціальній сфері, гендерчутливі результативні показники, що вимірюють ступінь зменшення гендерних розривів;
- сприяти міжмуніципальному співробітництву у соціальній сфері на регіональному, районному та місцевому рівнях для більшого охоплення вразливих груп соціальними послугами;
- Департаменту соціальної політики та соціального захисту ОДА збирати та аналізувати статистичні дані за новими адміністративними районами області для оцінки рівня охоплення соціальними послугами та їх доступності відповідно до потреб отримувачів послуг, і відповідно приймати рішення щодо перерозподілу обласного бюджету щодо:
 - кількості працівників сектору соціального захисту та надання соціальних послуг, частку жінок та чоловіків серед працівників, а також про середній розмір зарплати жінок та чоловіків-працівників цього сектору у розрізі типу поселень, районів;
 - щодо пенсіонерів за інвалідністю в цілому і за статтю, за групами (підгрупами) інвалідності, за різними соціальними групами (ВПО), за віковими групами та районами області;
 - щодо дівчат/жінок і хлопців/чоловіків з інвалідністю за віком, видом інвалідності, за місцем проживання, про їх потреби в реабілітаційних консультаційних, послуг з підтримки, а також про дані про тих, хто піклується про людей з інвалідністю, про їх потреби;
 - щодо сімей, які перебувають у СЖО (тривалість перебування сімей під супроводом, частота попадання сімей у складні життєві обставини) у розрізі місця проживання, які допоможуть оцінити якість надання соціальних послуг для цієї категорії отримувачів;
 - щодо економічного становища жінок і чоловіків з інвалідністю;
 - щодо багатодітних сімей в цілому, за районами області та типом поселення.

Для подолання наслідків кризи, спричиненої пандемією COVID-19 і врахування потреб та інтересів жінок і чоловіків та/або їх груп у сфері соціального захисту області рекомендовано:

- на обласному, регіональному та місцевому рівнях (територіальних громад) відслідковувати результати оцінки потреб уразливі категорії жінок і чоловіків, які першочергово потребують соціальної підтримки в контексті карантинних обмежень, провести аналіз їх першочергових потреб і можливостей задовольнити ці потреби;
- розробити відповідні заходи для задоволення потреб жінок та чоловіків з уразливих груп, зокрема літніх жінок, жінок з інвалідністю; жінок, що належать до ромів та інших національних меншин; жінок, які живуть з ВІЛ, жінок з числа ВПО, сільських жінок, самотніх матерів; сімей, які живуть за межею бідності, у посткарантинний період;

- на місцевому рівні сприяти передбаченню в планах розвитку громад створення служби перевезення людей з інвалідністю та маломобільних громадян.

3.4. КУЛЬТУРА

Гендерні розриви та проблеми у сфері культури в Україні характеризуються:

- горизонтальною гендерною сегрегацією зайнятості у секторі: жінки становлять 67,2% зайнятих у сфері творчості, мистецтва та розваг; 78,6% - у секторі функціонування бібліотек, архівів, музеїв, та інших закладів культури (за даними 2018 р.);
- гендерним розривом оплати праці у секторі на користь чоловіків: 15% у діяльності у сфері творчості, мистецтва та розваг, 6% у галузі функціонування бібліотек, музеїв, архівів та інших закладів освіти (за даними на останній квартал 2020 року) тощо.

Гендерний аналіз стратегічних та програмних документів показав, що їх цілі і завдання не є спрямовані на вирішення цих та інших проблемних питань. Так, “Стратегія розвитку Волинської області на період до 2027 року”, містить напрямки з нарощення туристично-рекреаційного потенціалу, ефективне використання економічного потенціалу культурної спадщини для сталого розвитку громади (завдання Стратегічної Цілі 1), а також з розвитку культури, молодіжної, гендерної політики, фізичної культури та спорту (завдання Стратегічної Цілі 2). Дані сектору культури, дезагREGOVANІ за статтю, націленість на отримувачів культурних послуг, у т.ч. на жінках та чоловіках з числа вразливих груп, у цих документах відсутні.²⁸

Управління культури, з питань релігій та національностей облдержадміністрації у вересні 2021 року розпочало підготовку проєкту нової Комплексної програми розвитку галузі культури області на 2022–2024 роки, де передбачається застосувати гендерний підхід.

Коротка характеристики сфери культури

У Волинській області, станом на 1 січня 2021 року функціонувало - 535 бібліотек, 675 клубних закладів, 38 мистецьких шкіл, 17 комунальних музеїв та 89 музеїв на громадських засадах, 7 кінотеатрів, 2 театри, 1 концертна організація.

В області на початок 2020/2021 навчального року діяло 26 музичних шкіл, 9 шкіл мистецтв та 3 художні школи, в яких налічувалось 7,4 тис. учнів, з них 67,4% – дівчата.

²⁸ <https://voladm.gov.ua/category/strategiya-rozvitku-oblasti1/1//>

Актуальні гендерні розриви та проблеми у сфері культури Волинської області

Гендерні розриви та проблеми отримувачів послуг

В клубних закладах працювало 3,0 тис. аматорських формувань, що об'єднували 32,9 тис. учасників, з них 15,4 тис. (47,0%) становили жінки. Протягом 2020р. проведено 26,8 тис. культурно-масових заходів, які відвідали 1,5 млн. осіб, з них 662,1 тис. (43,0%) – жінки.

Серед учнів музичних шкіл, шкіл мистецтв та художніх шкіл області - 67,4% дівчат та 32,6% хлопців, з багатодітних і малозабезпечених сімей – 57,9% дівчат та 42,1% хлопців, з особливими освітніми потребами – 54,3% дівчат та 45,7% хлопців.

Гендерні розриви серед надавачів послуг

У області спостерігається типова для країни горизонтальна гендерна сегрегація зайнятості у секторі культури: кількість працівників клубних закладів на початок 2021 року 11 396 осіб, з них жінки – 58,9% та 41,1% чоловіків.

Гендерний розрив в зарплаті на початок 2021 року для Волинської області становив 14,2% (національний показник початок 2021 року становив 18,2%).

Середньомісячна заробітна плата штатних працівників у сфері творчості, мистецтва та розваг становила у 2020 році для чоловіків 6839 грн, для жінок – 5838 грн., у сфері **функціонування бібліотек, архівів, музеїв та інших закладів культури** - для чоловіків 8340 грн, для жінок – 6923 грн., і, в цілому по галузі мистецтва, спорту, розваг та відпочинку - для чоловіків 9474 грн, для жінок – 6298 грн.: що дозволяє говорити **про гендерний розрив в зарплаті у сфері на початок 2021 року для Волинської області становив 34,5% на користь чоловіків.**

Рекомендації

Для зменшення виявлених гендерних розривів та подолання проблем у сфері культури області органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування рекомендовано:

- Управлінню культури, з питань релігій та національностей ОДА При розробці обласної програми розвитку культури на наступні періоди застосувати гендерний підхід і підхід заснований на правах людини, включити заходи і впроваджувати послуги на подолання основних гендерних розривів у сфері культури, зафіксованих у Гендерному профілі області та враховувати у діяльності визначені на державному рівні пріоритети гендерної рівності у сфері культури;
- Управлінню культури, з питань релігій та національностей ОДА враховувати у діяльності визначені на державному рівні пріоритети гендерної рівності у сфері культури;
- на регіональному, районному та місцевому рівнях організувати систематичний збір даних про отримувачів послуг з розбивкою за ознакою статі та за іншими

характеристиками (вік, місце проживання, інвалідність тощо), організувати збір статистичних даних за новими адміністративними районами для прийняття управлінських рішень щодо розвитку сфери культури відповідно до потреб різних цільових груп, а також, планувати політики та бюджети з використанням цих даних, спрямовувати рішення на подолання виявлених розривів (у цільових та бюджетних програмах області та громад);

- сприяти підвищенню потенціалу профільних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування області та територіальних громад Волинської області у напрямку реалізації підходу заснованого на правах людини та гендерній рівності у наданні культурних послуг (через участь у тренінгах, онлайн навчанні тощо);
- Управлінню культури, з питань релігій та національностей ОДА культивувати забезпечення та поширення кращих практик участі громадськості, у т. ч. жінок та представників вразливих груп у визначенні політик та пріоритетів у напрямку надання культурних послуг, в області та територіальних громадах;
- формулювати цілі та пріоритети розвитку культури в області та її територіальних громадах із диференціацією потреб різних гендерних та вікових груп населення, а також сприяти доступу до послуг культури та дозвілля жінкам/дівчатам та чоловікам/хлопцям у сільській місцевості;
- забезпечувати участь громадськості, у т. ч. жінок та представників вразливих груп у визначенні політик та пріоритетів у напрямку надання культурних послуг, в області та її територіальних громадах, а також, сприяти забезпеченню мінімальними стандартами мешканців і мешканок області культурними послугами у різних типах поселення на безкоштовній основі.

3.5. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА СПОРТ

Ключові гендерні розриви та проблеми у галузі фізичної культури та спорту характеризуються такими тенденціями:

- **Нижчий рівень фізичної активності жінок**, особливо тих, які проживають у сільській місцевості та належать до середніх та старших вікових груп. За результатами загальнонаціонального дослідження для вивчення поширеності факторів ризику неінфекційних захворювань (НІЗ) — STEPS проведеного у 2019 році 73% українців не займаються інтенсивною фізичною активністю, серед них 61% чоловіків та 86% жінок.²⁹ У 2019 році, за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України, частка жінок (25%), є у 1,4 рази меншою за чоловіків (35,7%), у віці 18 років і старші, яка займається фізкультурою та спортом не менше одного разу на тиждень³⁰. Жінки (29,8%) та чоловіки (41,4%), які проживають у міській місцевості майже в два рази частіше займаються спортом та фізичною активністю, ніж жінки (15,7%) та чоловіки (24,8%), які проживають у сільській місцевості.

²⁹ <https://apps.who.int/iris/handle/10665/336643>

³⁰ http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/07/zb_sdhd2019.pdf

- **Нижчий рівень залучення жінок до занять спортом.** Протягом 2019 року понад 2,8 млн. дітей віком 6-18 років займалися фізичною культурою та спортом. Кількість спортсменів, які займалися в дитячо-юнацьких спортивних школах та спеціалізованих дитячо-юнацьких школах олімпійського резерву, складала 460,2 тис., з них жінок — 121,6 тис. (26,4%).
- В країні **відсутній збір даних** для аналізу та відстеження показників рухової активності різних гендерних, вікових та соціальних груп населення. у 2019 році в Україні 970 511 осіб займалося спортом, що складає 2,33% до загальної кількості населення країни та 6 137 568 осіб у займалося фізично-оздоровчою діяльністю, що складає 14,7% до загальної кількості населення
- **Наявна інфраструктура**, в межах якої надаються послуги в громадах, переважно є не модернізованою і погано диференційованою задля надання якісних та доступних послуг для різних гендерних та вікових груп, а також людей з інвалідністю
- **Низьким представництвом жінок у складі надавачів послуг.** Станом на 1 січня 2020 року в Україні частка жінок серед працівників сфери фізичної культури та спорту складає 37,9%. Серед тренерів/викладачів фізичної культури/спортивних секцій/ДЮСШ, у всіх видах фізичної активності та спорту в громадах, за чисельністю переважають чоловіки. В Україні частка інструкторів з фізичної культури сільських та селищних рад, об'єднаних територіальних громад сіл, селищ, міст що мають спеціальну вищу освіту з фізичної культури і спорту становить 33,3%.
- **Гендерні стереотипи у фізичній культурі та спорті.** Існують стереотипи щодо розподілу видів фізичної активності спорту на «жіночі» (художня гімнастика, волейбол, гандбол, фітнес) та «чоловічі» (бокс, боротьба, футбол, хокей), що транслюються надавачами послуг, а також, гендерні стереотипи, що визначають уподобання дівчат та хлопців, жінок та чоловіків у виборі видів фізичної активності та спорту, що стримує змістовне розширення послуг з фізичної активності та спорту в громадах.
- Зазвичай видатки на хлопців/чоловіків в бюджетах громад у сфері фізичної культури та спорту значно перевищують видатки на дівчат/жінок.³¹

Гендерний аналіз стратегічних та програмних документів області показав, що їх цілі і завдання лише частково спрямовані на вирішення цих та інших проблемних питань. Так, **“Стратегія розвитку Волинської області на період до 2027 року”** передбачає розвиток фізичної культури та спорту як одного з пріоритетних завдань досягнення оперативних цілей збереження та розвитку людського капіталу. Втім, вона не містить відповідних напрямку гендерночутливих завдань та індикаторів.

Обласна комплексна програма «Програма розвитку фізичної культури і спорту в Волинській області на 2017-2020 роки»³² є гендерно-сліпою, програма не містить цілей та завдань, безпосередньо пов'язаних із досягненням гендерної рівності, а також гендерно-чутливих цілей, завдань, показників результативності.

У Волинській області прийнятий регіональний план заходів на виконання Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність

³¹ Проблеми гендерної рівності у галузі фізичної культури та спорту /ГОБ проект, 2019

³² <http://volynrada.gov.ua/session/10/32-0>

– здоровий спосіб життя – здорова нація», затверджений розпорядженням голови облдержадміністрації.

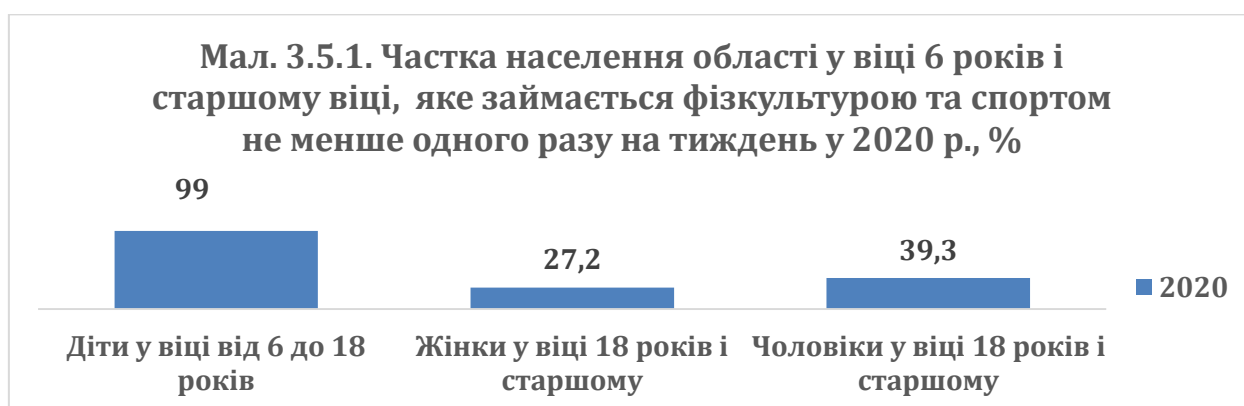
Коротка характеристика інфраструктури

У Волинській області станом на 01.01.2020 року налічувалося: 31 стадіон з трибунами на 1500 місць і більше, 1655 спортивних майданчиків, 406 футбольних полів, 80 стрілецьких тирів (критих і напіввідкритих на дистанцію не менше 25 м), 18 плавальних басейнів, 439 спортивних залів площею не менше 162 м² та 529 майданчики з тренажерним обладнанням (включаючи майданчики з нестандартним тренажерним обладнанням). У 2020 році в області функціонували 29 дитячих-юнацьких спортивних шкіл (ДЮСШ) (в 2019 році їх було 30) , 2 спеціалізовані дитячо-юнацькі спортивні школи олімпійського резерву (СДЮСШОР) та 1 школа вищої спортивної майстерності (ШВСМ).³³

Актуальні гендерні розриви у сфері фізичної культури та спорту

Гендерні розриви та проблеми отримувачів послуг

27,2% жінок та 39,3% чоловіків у віці 18 років та старше, у Волинській області займалися фізкультурою та спортом у 2020 році, порівняно із 23,9% та 34,6% на рівні України (мал. 3.5.).

У Волинській області існують значні гендерні розриви у залученні жінок до професійного спорту: серед кількості осіб які займаються спортом жінки складають 26%, а, частка чоловіків-спортсменів є більшою за жінок у Волинській області у 2,8 рази за частку жінок (74%) (табл. 3.5.1.).

Таблиця 3.5.1. Кількість осіб, які займаються спортом у Волинській області

	2020 рік				
	Усього осіб	Жінки		Чоловіки	
		осіб	%	осіб	%

³³ Інформація на основі видання «Статистичний збірник. Волинь. 2020»

Кількість осіб, які займаються спортом, у т.ч.:	14529	3781	26,0	10748	74,0
літніми олімпійськими видами спорту	11576	2989	25,8	8587	74,2
зимовими олімпійськими видами спорту	90	-	-	90	100
неолімпійськими видами спорту	2569	712	27,7	1857	72,3
видами спорту для осіб з інвалідністю	272	80	29,4	192	69,6

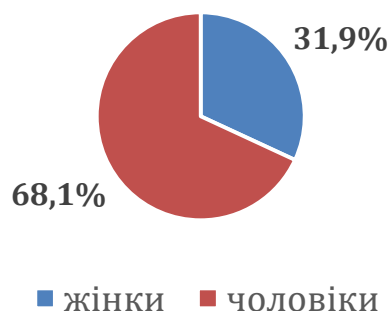
Також, в області виявлено **значний гендерний розрив серед вихованців дитячо-юнацьких спортивних шкіл, на користь хлопців**: у ДЮСШ – 72% хлопців та 28% дівчат, у спеціалізованих дитячо-юнацьких спортивних школах олімпійського резерву (СДЮСШОР) – 67,6% хлопців та 32,4% дівчат; однак у школі вищої спортивної майстерності (ШВСМ) частка дівчат є вищою за хлопців – 51,6% дівчат та 48,4% хлопців.

Гендерні розриви серед надавачів послуг

В області 247 тренерів та тренерок викладачів/викладачок дитячо-юнацьких спортивних шкіл, які проводять заняття; як серед тренерів так і серед тренерок переважають особи у віці від 30 до 60 років (70,3% та 64,6% відповідно), однак, частка жінок-тренерок у віці до 30 років є майже в два рази більшою за частку чоловіків-тренерів цієї вікової групи (27,7% та 11,6% відповідно).

У 2020 році в області працювало 1 984 штатних працівників сфери фізичної культури і спорту, в тому числі у системи закладів фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю "Інваспорт", - частка чоловіків була в два рази більшою за жінок: 633 жінок (31,9%) та 1351 чоловіків (68,1%) (мал. 3.5.2).

Мал. 3.5.2. Працівники сфери фізичної культури та спорту, за статтю, 2020 р.

У Волинській області, на кінець 2019 року працювало лише 4 інструктора з фізичної культури сільських та селищних рад, об'єднаних територіальних громад сіл, селищ, міст, і, жоден з них (0%) не мав спеціальної вищої освіти з фізичної культури і спорту (33,3% - в країні).

Рекомендації

Для зменшення виявлених гендерних розривів та подолання проблем у сфері фізичної культури і спорту області органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування рекомендовано:

- Управління у справах молоді та спорту ОДА при розробці обласної комплексної програми щодо розвитку фізичної культури і спорту області на наступні періоди застосувати гендерний підхід і підхід заснований на правах людини, запланувати заходи і впроваджувати послуги на подолання основних гендерних розривів у сфері фізичної культури і спорту;
- враховувати у діяльності Управління у справах молоді та спорту ОДА та інших органів ОМС на регіональному та місцевому рівнях визначені на державному рівні пріоритети гендерної рівності у сфері фізичної культури і спорту;
- Управління у справах молоді та спорту ОДА на систематичних засадах на регіональному, районному та місцевому рівні (територіальних громад) збирати дані з розбивкою за ознакою статі та за іншими основними ознаками (вік, місце проживання, інвалідність, соціально-економічний статус тощо), організувати збір статистичних даних за новими адміністративними районам для прийняття управлінських рішень щодо тенденцій розвитку сфери на обласному рівні, напрями для інвестування;
- на регіональному, районному та місцевому рівнях, відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки забезпечити доступність та пристосованості приміщень для занять фізичною активністю для всіх категорій населення, в тому числі осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;
- Управління у справах молоді та спорту ОДА розробити програми підготовки й впровадження нових кадрів, зокрема жінок-тренерів, які б включали питання гендерної рівності;
- Проводити інформаційно-просвітницькі кампанії про подолання стереотипів, висвітлення досягнень спортсменок і спортсменів, популяризація занять фізичною культурою та спортом через соціальну рекламу, при забезпеченні збалансованого представництва чоловіків і жінок на всіх комунікативних платформах. Розміщувати соціальну рекламу на телебаченні, сторінках соціальних мереж із залученням провідних спортсменів та спортсменок, у тому числі спортсменів та спортсменок з інвалідністю, тренерів/тренерок, ветеранів/ветеранок спорту для формування ціннісного ставлення всіх статевих та вікових груп до власного здоров'я;
- систематично моніторити розмір винагород, привілеїв спортсменів і спортсменок за досягнення у спорті, з метою дотримання рівних прав та можливостей жінок та чоловіків;
- Управління у справах молоді та спорту ОДА при плануванні обласних спортивних змагань врівноважити кількість жіночих і чоловічих дисциплін у змаганнях та дотримуватись гендерно збалансованого та нестереотипного висвітлення у ЗМІ й організації спортивних подій на обласному рівні;
- зважаючи на виявлені значні гендерні розриви у Волинській області, серед вихованців дитячо-юнацьких спортивних шкіл, на користь хлопців, розробити та

впровадити План дій щодо збільшення частки дівчат серед вихованців ДЮСШ до 2025 року до 45% та жінок серед викладачок-тренерок у ДЮСШ до 2035 року до 45%;

- Управління у справах молоді та спорту ОДА розробити План проведення інформаційно-просвітницької кампанії про подолання стереотипів, висвітлення досягнень спортсменок і спортсменів, популяризація занять фізичною культурою та спортом через соціальну рекламу, при забезпеченні збалансованого представництва чоловіків і жінок на всіх комунікативних платформах.

3.6. ГРОМАДСЬКА БЕЗПЕКА

Ключові тенденції та гендерні розриви у сфері громадської безпеки:

- **зростання домашнього насильства.** Карантинні обмеження, пов'язані з пандемією COVID-19, спричинили ріст домашнього насильства. Так, у 2020 р частка таких правопорушень зросла на 36%³⁴. Жінки значно переважають серед тих, хто постраждали від домашнього насильства. Жінки здебільшого зазнають насильства з боку своїх партнерів, а чоловіки – з боку своїх дорослих дітей та онуків.³⁵
- **сексуальні домагання у громадських місцях.** Так, за результатами дослідження, 30% опитаних зазнавали сексуальних домагань у публічних місцях, при чому з більшістю з тих, хто з цим стикалися, це траплялося 2 рази і більше³⁶.
- **насильство за ознакою статі.** 67% українських жінок, які постраждали від насильства, зазнавали фізичного, психологічного або сексуального насильства у віці від 15 років³⁷.
- **низька доступність осіб, постраждалих від насильства за ознакою статі, у тому числі домашнього насильства, особливо у сільській місцевості, до якісних комплексних послуг**

Гендерний аналіз стратегічних та програмних документів показав, що їх цілі і завдання лише частково спрямовані на вирішення цих та інших проблемних питань в області прийнята регіональна **«Обласна комплексна програма з питань підтримки сім'ї, протидії торгівлі людьми та забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків на період до 2021 року»**³⁸ але результативні показники програми не гендерночутливі. Також у області прийнятий **План дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325. «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року.**(Розпорядження голови ВОДА № 91 від 04.03.2021 р.)

³⁴ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2019 р. / Форма № 1 (місячна), затверджена Наказом ГПУ від 23.11.12 р. № 100 за погодженням з Держстатом України: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113653&libid=100820&c=edit&_c=fo.

³⁵ <https://www.radiosvoboda.org/a/news-domashnie-nasyistvo-choloviky/30581550.html>

³⁶ Опитування «Ставлення громадян до сексуальних домагань в громадських місцях».

³⁷ дослідження з питань насильства „Благополуччя та безпека жінок”, проведеного ОБСЄ та Фондом народонаселення ООН у 2019 році

³⁸ <http://volynrada.gov.ua/node/53903>

Коротка характеристика сфери громадської безпеки в області

Актуальні гендерні розриви та проблеми у сфері безпеки Волинської області

Гендерні розриви та проблеми отримувачів послуг

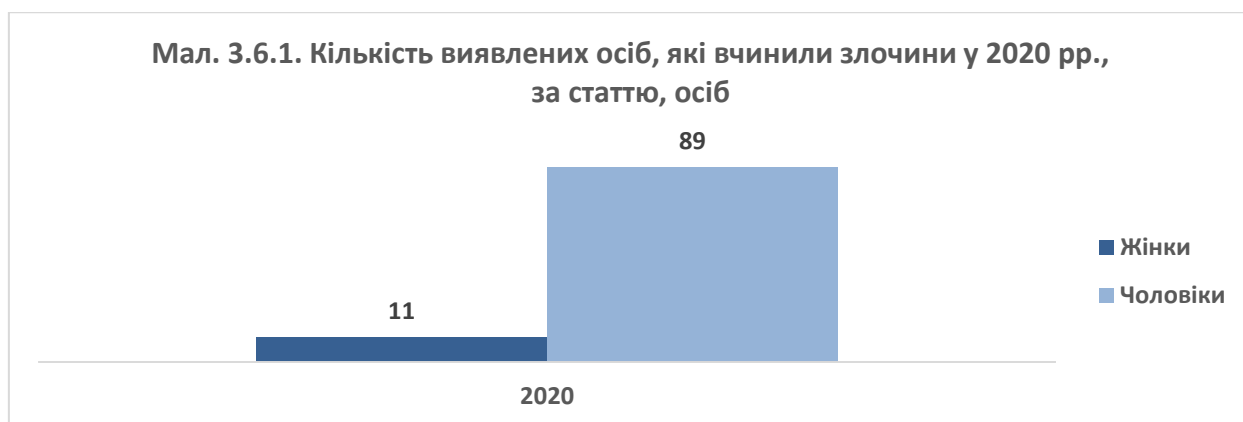
Кримінальні правопорушення та злочини

У 2020 році від злочинів потерпіли 2329 жінок та 4779 чоловіків; найбільша частка потерпілих від крадіжок – 51,4% жінок та 46,0% чоловіків. Серед потерпілих від злочинних дій за результатами розгляду в судах кримінальних справ 1610 осіб, з них 45,2% жінок та 54,8% чоловіків (табл. 3.6.1).

Таблиця 3.6.1. Кількість потерпілих від злочинних дій за результатами розгляду в судах кримінальних справ у 2020 році

	2020	
	жінки	чоловіки
Усього	45,2	54,8
у тому числі		
Проти життя та здоров'я особи	48,6	51,4
волі, честі та гідності особи	0	100
статевої свободи та статевої недоторканості	100	0
власності	42,2	57,8
безпеки руху та експлуатації транспорту	40,9	59,1
громадського порядку та моральності	34,8	65,2
Виборних, трудових та інших особистих прав і свобод людини	98,8	1,2
інших	20,4	79,6

Чоловіки переважають серед виявлених осіб, які вчинили злочини у 2020 році: чоловіків – 89%, жінок – 11% (мал. 3.6.1).

Із 2794 виявлених осіб, які вчинили злочини, переважна більшість чоловіки, з яких 30,7% підозрювались у крадіжках, 6,8% – у скоєнні злочинів, пов'язаних з наркотичними засобами,

психотропними речовинами, їх аналогами або прекурсорами та іншими злочинами проти здоров'я населення, 4,6% – у грабежах. Серед підозрюваних жінок 37,9% причетні до крадіжок, 13,4% – до злочинів, пов'язаних з наркотичними засобами, психотропними речовинами, їх аналогами або прекурсорами та іншими злочинами проти здоров'я населення, 10,1% – до шахрайств (табл. 3.6.2, 3.6.3).

Таблиця 3.6.2 Кількість виявлених осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, за окремими видами

	2019		2020	
	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки
Всього виявлено	299	2031	306	2488
з них вчинили				
умисні вбивства та замах на вбивство	2	8	–	10
умисні тяжкі тілесні ушкодження	6	36	5	32
зґвалтування та замах на зґвалтування	–	8	–	6
крадіжки	139	719	116	763
грабежі	3	128	8	115
розбої	–	20	1	29
шахрайство	29	43	31	52
хуліганство	2	49	1	51
злочини, у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення	18	131	41	168

Таблиця 3.6.3 Розподіл виявлених осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, за окремими видами

	2019		2020	
	жінки	чоло-віки	жінки	чоло-віки
Всього виявлено	12,8	87,2	11,0	89,0
з них вчинили				
умисні вбивства та замах на вбивство	20,0	80,0	–	100,0
умисні тяжкі тілесні ушкодження	14,3	85,7	13,5	86,5
зґвалтування та замах на зґвалтування	–	100,0	–	100,0

крадіжки	16,2	83,8	13,2	86,8
грабежі	2,3	97,7	6,5	93,5
розбої	–	100,0	3,3	96,7
шахрайство	40,3	59,7	37,3	62,7
хуліганство	3,9	96,1	1,9	98,1
злочини, у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення	12,1	87,9	19,6	80,4

У 2020р. до різних мір кримінального покарання засуджено 1,7 тис. осіб, серед них 88,9% – чоловіки та 11,1% – жінки. Серед жінок за тяжкі та особливо тяжкі злочини покарано 14,7%, серед чоловіків – 32,0%.

Рекомендації

Для подолання проблем у сфері безпеки, запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі в області органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування рекомендовано:

- збирати дані згідно з переліком індикаторів, у розрізі яких здійснюється збір даних для моніторингу гендерної рівності (затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 р. № 1517-р) (розділ 5. Суспільне життя та прийняття рішень та розділ 7. Правопорушення та насильство);
- збирати дані щодо кількості осіб, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі і кількості осіб, яким встановлено статус особи, постраждалої від торгівлі людьми, за статтю, віком, типом поселень і формами насильства, що дозволить приймати більш ефективніше та адресні управлінські рішення, вибудовувати політику, розподіляти бюджетні кошти.

Рекомендації щодо впровадження гендерних підходів у регулювання питань громадської безпеки, запобігання та протидію домашньому насильству та насильству за ознакою статі

- обласній державній адміністрації забезпечити виконання та передбачити фінансування Обласного плану дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року.
- Рекомендувати враховувати у діяльності Національної поліції на рівні області визначені на державному рівні пріоритети гендерної політики, зокрема щодо реалізації принципу гендерної рівності в кадровій політиці під час відбору, прийому на службу, просування по службі або кар'єрного зростання;
- посилити інформаційно-просвітницьку роботу щодо протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, торгівлі людьми із залученням суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

- визначити доступність, стан та механізм надання послуг (правових, медико-психологічних і соціальних) для постраждалих від домашнього насильства в умовах загальнонаціональних та регіональних карантинних обмежень;
- переглянути й удосконалити механізм надання послуг в умовах загальнонаціонального карантину (правових, медико-психологічних і соціальних) для постраждалих від насильства за ознакою статі та домашнього насильства на обласному рівні, у т. ч. продовжувати надавати допомогу особам з уразливих груп, які постраждали від домашнього насильства, зокрема, особам, інфікованим COVID-19;
- забезпечити координацію діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (2018 рік);
- посилити систематичне інформування мешканок та мешканців громади про наявні послуги для постраждалих від домашнього насильства та насильства за ознакою статі (притулки, кризові кімнати, безоплатна правова допомога, "гарячі лінії тощо).

Для подолання наслідків кризи, спричиненої пандемією COVID-19, рекомендовано:

- визначити доступність, стан та механізм надання послуг (правових, медико-психологічних і соціальних) для постраждалих від домашнього насильства в умовах загальнонаціональних та регіональних карантинних обмежень;
- переглянути й удосконалити механізм надання послуг в умовах загальнонаціонального карантину (правових, медико-психологічних і соціальних) для постраждалих від гендерно зумовленого насильства та домашнього насильства на обласному рівні;
- забезпечити координацію роботи з відповідними підрозділами обласних державних адміністрацій і обласних управлінь міністерств відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 р.;
- продовжувати надавати допомогу особам з уразливих груп, які постраждали від домашнього насильства, зокрема, особам, інфікованим COVID-19;
- організувати телефонну лінію психологічної підтримки особам, постраждалим від гендерно зумовленого та домашнього насильства, з метою покращення психологічного стану, зменшення тиску та відчуття ізольованості. Окремо інформувати жінок похилого віку та жінок з інвалідністю про наявність такої телефонної лінії.

4. ПРЕДСТАВНИЦТВО ЖІНОК ТА ЧОЛОВІКІВ НА РІВНІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

Ключові гендерні розриви та проблеми у сфері прийнятті рішень в Україні характеризуються такими тенденціями:

- **Гендерний розрив у складі депутатського корпусу** рад усіх рівнів. Представленість жінок за результатами місцевих виборів 2020 року: у обласних радах – 27,9%, районних – 34,1%, міських – 32,8%, селищних – 37,6%, сільських – 42,2%;
- **гендерний дисбаланс у сфері державної служби** та управління людськими ресурсами: частка жінок серед державних службовців у 2020 р. 75,9%, у тому числі за категоріями посад А 33,3%, В-68,6%, С-78,3%
- **усталені гендерні стереотипи**, які пов'язують політичну та управлінську діяльність виключно або переважно з чоловіками;
- повільне застосування так званих «позитивних дій» (наприклад, квот за ознакою статі) з метою досягнення збалансованого представництва жінок і чоловіків на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування з урахуванням категорій посад;
- нестача власних фінансових коштів у жінок-кандидаток та зростання розміру виборчої застави є бар'єром для участі жінок у місцевих виборах та перешкоджає забезпеченню рівного доступу до процесів прийняття рішень.

Рішенням сесії Волинської обласної ради від 12.03.2020 №29/16 затверджена **Стратегія розвитку Волинської області на період до 2027 року, яка містить окремий розділ «Гендерна рівність», а також гендерно-чутливі показники.**

18 грудня 2017 року рішенням Волинської обласної ради № 17/4 затверджено **Обласну комплексну програму з питань підтримки сім'ї, протидії торгівлі людьми та забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків на період до 2021 року. Дія програми пролонгована до 2022 року.**

Програма містить окремий напрям «Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», що передбачає виконання трьох завдань:

- організаційно-практичне забезпечення діяльності громадської ради з питань гендерної рівності;
- проведення обласних інформаційних кампаній з питань формування в суспільстві культури гендерної рівності («Уроки гендеру», «круглі» столи та ін.);
- виготовлення та розповсюдження тематичних просвітницьких матеріалів в рамках проведення обласних заходів.

На виконання завдань за напрямом «Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» заплановано всього лише 81 тис. грн.

4 березня 2021 року розпорядження голови Волинської обласної державної адміністрації № 91 затверджено **План дій з виконання резолюції Ради безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року.** План дій передбачає виконання 17 наступних завдань. Серед яких визначення інституційних механізмів з протидії сексизму, сексуальним

домаганням, психологічному та сексуальному насильству, дискримінації під час прийняття на службу, виконання службових обов'язків та участі у прийнятті рішень; забезпечення паритетної участі жінок і чоловіків у складі штатних, атестаційних, кадрових комісій, комісій для проведення службових розслідувань; розширення можливостей підтримки самозайнятості та підприємництва жінок, зокрема з числа внутрішньо переміщених осіб, жінок-ветеранів та інших осіб, які постраждали від конфлікту; запровадження системного інформування населення з питань запобігання та протидії насильству за ознакою статі, сексуальним домаганням та сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом;

При цьому, варто звернути увагу, що План дій з виконання резолюції Ради безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року не містить фінансування, що дає підстави припустити, що відсутність фінансування може поставити під сумнів належне виконання вищезгаданих його завдань.

Станом на грудень 2020 року в апараті та структурних підрозділах Волинської обласної державної адміністрації працює 361 особа, з них 85 чоловіків (або 23,5%) та 276 жінок (76,5%):

категорії «А» – 1 чоловік (33,3%) та 2 жінки (66,7%);

категорії «Б» – 51 чоловік (41,8%) та 71 жінка (58,2%);

категорії «В» – 33 чоловіка (14,0 %) та 203 жінки (86,0%) (мал. 4.1).

Серед керівників категорії «А» жінки становлять 56,5 %, проти 43,5% у чоловіків. Цей розрив у 2018 році становив 52% до 48%, тобто спостерігається зростання представництва чоловіків. Щодо держслужбовців категорії «В» ситуація зворотня – відбувається скорочення представництва чоловіків з 17,1 % до 14,6% (табл. 4.1).

Таблиця 4.1. Розподіл категорій дежслужбовців області за статтю

	2018	2019	2020
Кількість державних службовців категорії «А», осіб	25	25	23
Жінки, осіб	13	13	13
Чоловіки, осіб	12	12	10
Жінки, %	52	52	56,5

Чоловіки, %	48	48	43,5
	2018	2019	2020
Кількість державних службовців категорії «Б», осіб	314	301	276
Жінки, осіб	209	191	183
Чоловіки, осіб	105	110	93
Жінки, %	66,5	63,4	66,3
Чоловіки, %	33,4	36,5	33,6
	2018	2019	2020
Кількість державних службовців категорії «В», осіб	820	730	739
Жінки, осіб	679	612	631
Чоловіки, осіб	141	118	108
Жінки, %	82,8	83,4	85,3
Чоловіки, %	17,1	16,1	14,6

Аналіз складу керівників/керівниць департаментів/управлінь/відділів ОДА, районів, громад за статтю прослідковується зростання частки жінок з 61,7 % у 2018 році до 71,43 % у 2020 році (мал. 4.2).

За результати місцевих виборів 2020 року в цілому обрано 1428 депутатів, з них депутатів обласних рад – 64 особи, депутатів міських рад – 170 особи, депутатів районних рад - 174 особи, депутатів міських (міст районного значення) рад – 137 особи, депутатів селищних рад - 404 осіб, депутатів сільських рад - 479 осіб.

Серед депутатського складу 532 жінки (37,26%) Найменше депутаток обрано до обласної ради (21,8%), найбільше – до сільських рад (39,1%) (табл. 4.2).

Таблиця 4.2. Депутати всіх рівнів рад у Волинській області станом на 1 січня 2021 року

Депутати	Усього осіб	Жінки		Чоловіки	
		осіб	%	осіб	%
Усього	1428	532	37,26	896	62,74

у т.ч обласних рад	64	14	21,8	50	78,2
у т.ч міських рад	170	54	31,7	116	68,3
у т.ч районних рад	174	65	37,3	109	62,6
у т.ч міських (міст районного значення) рад	-	-	-	-	-
у т.ч селищних рад	137	48	35,04	89	64,96
у т.ч для сільських рад	404	158	39,1	246	60,89

У 2020 році нараховується 987 державних службовців, які пройшли навчання з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків за рахунок. До порівняння, у 2018 році їх було 560 осіб.

У квітні 2021 року у Волинській обласній раді створено дві депутатські групи – «Рівні можливості» (до складу увійшло 6 депутатів, із них 4 жінки (66,7%) та 2 чоловіка (33,3%)) та «Рівні можливості для всіх» (до складу увійшло 9 депутатів, із них 5 жінок (55,6%) та 4 чоловіка (44,4%)). Зокрема, депутатська група «Рівні можливості для всіх» планує працювати із питаннями захисту людей з інвалідністю, турботою про жіноче здоров'я, підтримкою малозабезпечених сімей, дітей сиріт, а також залучення жінок та молоді до політичної активності.

Рекомендації

- Створювати умови для поєднання професійного та особистого життя серед державних службовців, серед яких переважають жінки;
- Фінансувати з місцевого бюджету і на умовах співфінансування з міжнародними організаціями заходи щодо підвищення залучення жінок до процесу прийняття рішень.
- Запровадити заходи щодо сприяння створенню жіночих громадських організацій, зокрема в громадах, та надання необхідної юридичної допомоги, пільг на оренду комунального приміщень тощо;
- Посилити інформаційну кампанію щодо боротьби з гендерними стереотипами, гендерно зумовленим і домашнім насильством та дискримінаційними соціокультурними нормами, а також посилити співпрацю з місцевими радіокомпаніями та друкованими ЗМІ, які найчастіше виступають основним джерелом інформації для жителів громади.

5. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ ТА РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

Станом на 1 січня 2021 р. інституційний механізм реалізації державної політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у Волинській області включає: **Уповноважені особи (координатори) у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.**

У Волинській області на рівні ОДА визначено уповноважену особу (координатора) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, а саме заступницю голови ОДА Тимошук Людмилу Миколаївну. Призначено:

Персонально-відповідальну особу за протидію домашньому насильству на рівні Луцької районної державної адміністрації Волинської області- Озінович Олександр Михайлович, перший заступник голови РДА. В 13 ТГ району призначено також відповідних осіб.

- персонально – відповідальну особу за протидію домашньому насильству на рівні Ковельської районної державної адміністрації - Кульцман Роман Ярославович, заступник голови РДА, відповідні особи призначені у 22 ТГ району.

Інформація про відповідні призначення у Володимир Волинському та Камінь-Каширському районах відсутня.

Структурний підрозділ з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків З 1 січня 2020 року питання реалізації державної політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків належать до компетенції Департаменту соціального захисту населення Волинської обласної державної адміністрації. У структурі Департаменту соціального захисту населення безпосередньо питаннями забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі займається відділ сімейної політики та протидії торгівлі людьми.

Консультативно-дорадчі органи з питань забезпечення прав людини та забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі.

Розпорядженням голови Волинської обласної державної адміністрації від 12.06.2018 № 353 створено Регіональну координаційну раду з питань гендерної політики, протидії торгівлі людьми та запобігання домашньому насильству. До складу ради входили 20 осіб, в тому числі 14 жінок (70%). У 2021 році відбулося 3 засідання.

15 червня 2020 року наказом Департаменту соціального захисту населення Волинської обласної державної адміністрації створено робочу групу з впровадження Проєкту Міністерства розвитку громад та територій України та ООН Жінки «Посилення гендерної рівності та розширення прав та можливостей жінок шляхом проведення реформи децентралізації в Україні». До складу увійшло 10 осіб, із них 8 жінок (80%) та 2 чоловіка (20%).

13 квітня 2021 року розпорядженням голови Волинської обласної державної адміністрації Рябушенко Наталію Пилипівну призначено радником голови облдержадміністрації на громадських засадах з питань забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, при голові обласної державної адміністрації на період повноважень голови облдержадміністрації.

Щорічно, починаючи з 2006 року, виходить з друку збірник «Жінки і чоловіки Волині», в якому у гендерному аспекті представлені основні демографічні показники, дані про захворюваність, здобуття освіти, підготовку фахівців, розподіл населення за економічною активністю, зайнятість населення за видами економічної діяльності, середньомісячну номінальну заробітну плату працівників, злочинність.

Програмне та ресурсне забезпечення цілей гендерної рівності

Питання гендерної рівності включено до Цілей Стратегії розвитку Волинської області на період до 2027 року («Розвиток людського капіталу та підвищення якості життя

населення» та «Розвиток культури, молодіжної, гендерної політики, фізичної культури та спорту»).

Відповідний розділ містить Стратегія розвитку Волинської області до 2027 року.

На обласному рівні прийняті та діють наступні гендерночутливі програми:

- Обласна комплексна програма з питань підтримки сім'ї, протидії торгівлі людьми та забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків на період до 2021 року (Рішення обласної ради 18.12.2017 №17/4)
- Обласна цільова соціальна програма «Молодь Волині» на 2016-2020 роки (рішення обласної ради від 10.02.2016 року №2/31)
- План дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року (Розпорядження голови Волинської обласної державної адміністрації від 04.03.2021 № 91)
- Регіональний план дій з реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю на період до 2025 року (розпорядження голови Волинської обласної державної адміністрації від 28.05.2021 р. № 298)
- План заходів зі створення безбар'єрного простору у Волинській області на 2021 рік (розпорядження голови Волинської обласної державної адміністрації від 09.03.2021 р. № 103)

Фінансування заходів передбачено з Обласної комплексної програми з питань підтримки сімей, протидії торгівлі людьми та забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків на період до 2021 року, затвердженої рішенням Волинської обласної ради від 18.12.2017 року №17/4. У 2020 році було передбачено 10 000 грн

В області реалізується проект Організації Об'єднаних Націй з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок в Україні за фінансової підтримки Уряду Канади «Просування гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок в рамках реформи децентралізації в Україні». Проект "Єднання жінок задля руху вперед", Український Жіночий Фонд

Жіночі та гендерні громадські організації

Загалом у Волинській області зареєстровано близько 1 тис. громадських об'єднань, більшість з них – за відповідним спрямуванням: молодіжного спрямування – 98; професійного спрямування – 148; культурно-просвітницького спрямування – 37; екологічного спрямування – 12; правозахисного спрямування – 27; медичного спрямування – 24; спортивного спрямування – 34; ветеранські організації – 32; жіночі громадські організації – 25; організації інвалідів – 30; благодійні громадські організації – 94; козацькі організації – 10; організації з міжнародного співробітництва та європейської інтеграції – 12.

9 квітня 2021 року розпорядженням голови Волинської обласної державної адміністрації № 174 затверджено новий склад Громадської ради, до якого увійшли представники/-ниці таких громадських організацій «Федерація бойового самбо України», «Спортивний клуб воїн», «Волинські патріоти», «Волинь європейська», «Федерація змішаних єдиноборств ММА України», «Спілка працівників банківської сфери», «Союз інвалідів Чорнобиля Волині», «Студентська рада Волині», «Європейський центр освіти», «Доступне авто», «Народний патруль», «Патріотичний щит», «Правовий форум «Універсал». У новообраному складі Громадської ради 17 членів, із них 5 (29,4 %) жінок та 12 чоловіків (70,6 %).

Варто зауважити, що у попередньому складі Громадської ради (розпорядження голови Волинської обласної державної адміністрації від 22.07.2018 р. № 478) були

громадські організації, а саме «Волинський прес-клуб», що мала досвід реалізації гендерних проектів («Гендерна абетка для Волинських медіа», «Гендерний простір сучасної журналістики: від теорії до практики»).

Волинською Обласною Державною Адміністрацією налагоджено співпрацю з громадськими організаціями «Гендерний центр, «Велес+», та «Гендерний креативний простір», які працюють в тематиці рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії домашньому насильству, торгівлі людьми.

Рекомендації

Для подальшої реалізації політики рівних прав та можливостей в області та її територіальних громадах доцільно:

- ОДА Волинській області за сприянням гендерної радниці голови облдержадміністрації інтегрувати питання гендерної рівності у прийняття рішень, у розробку та реалізацію гендерно-чутливих стратегій територіальних громад, планів реалізації стратегій, бюджетних програм та інших прогностичних та програмних документів. При розробці цих документів передбачати збір та аналіз даних з розподілом за статтю, віком, місцем проживання, станом здоров'я та іншими ознаками;
- ОДА Волинської області сприяти посиленню інституалізації реалізації гендерної політики на рівні районів і громад. Зокрема, передбачати виділення коштів з обласного бюджету на підтримку діяльності ГО, які працюють з гендерною тематикою. Також, посилити співпрацю з ГО щодо реалізації гендерночутливих ініціатив у Волинській області. А також, сприяти участі жінок, особливо з вразливих груп у плануванні, впровадженні, моніторингу та оцінці прогностичних та програмних документів області та її територіальних громад;
- у стратегічних документах Волинської ОДА та у всіх цільових програмах Волинської області забезпечити наскрізність гендерного підходу;
- внести зміни до Стратегії розвитку Волинської області, відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку на період 2021-2027 року, що затверджена 5 серпня 2021 року (постанову КМУ від 5 серпня 2020 р. № 695). Зокрема до Оперативної цілі 5 “Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидія домашньому насильству та дискримінації”. Зокрема:
 - ❖ врахувати рекомендації профіля у напрямках, завданнях та заходах секторальних політик: економічного розвитку, освіти, охорони здоров'я, культури і мистецтва, фізичної культури та спорту, прийняття рішень, інституційного та ресурсного забезпечення цілей гендерної рівності;
 - ❖ розробити гендерночутливі цілі, завдання, індикатори, як безпосередньо до виконання завдань, так і до показників Моніторингу і оцінки Стратегії відповідно до Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації, затверджена наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31 березня 2016 р. №79 (додаток). Окрім цього, гендерні аспекти врахувати у Плані заходів реалізації Стратегії та використовувати результати гендерних аналізів бюджетних програм, які були проведені у попередні періоди 2016-2021 роки;
- підтримувати розвиток діючих та створення нових громадських об'єднань, які працюють у сфері забезпечення прав людини та рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, та жіночих організацій в Волинській області, передбачати виділення коштів з обласного бюджету на підтримку діяльності ГО, які працюють з гендерною тематикою;

- посилити співпрацю з ГО щодо реалізації гендерночутливих ініціатив у Волинській області;
- сприяти інтеграції питань гендерної рівності у прийняття рішень, у розробку та реалізацію гендерночутливих стратегій територіальних громад, планів реалізації стратегій, бюджетних програм та інших прогностичних та програмних документів; при розробці цих документів передбачати збір та аналіз даних з розподілом за статтю, віком, місцем проживання, станом здоров'я та іншими ознаками (проведення навчання, консультативний супровід, тематичні семінари);
- сприяти інституалізації реалізації гендерної політики на рівні територіальних громад Волинської області;
- сприяти участі жінок, особливо з вразливих груп у прийнятті рішень, зокрема через включення до консультативно-дорадчих органів та тематичних робочих груп;
- активізувати роботу у напрямку розробки "Програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків" та передбачити фінансування виконання цієї програми;
- заохочувати навчання посадових осіб щодо наскрізності інтегрування гендерних підходів в управлінську діяльність, наприклад, з використанням онлайн платформ та курсів.

Для подолання наслідків кризи, спричиненої пандемією COVID-19 і врахування потреб та інтересів жінок і чоловіків та/або їх груп рекомендовано:

- здійснювати збір і оприлюднення даних про поширення коронавірусної інфекції та вакцинації з урахуванням даних, розподілених за статтю, віком та іншими соціально-демографічними характеристиками;
- забезпечити збирання статистичних даних та створення бази даних жінок та чоловіків з інвалідністю, дітей з інвалідністю, які проживають у громадах в рамках розробки соціальних паспортів громад, гендерних профілів громад з метою подальшого використання при розробці місцевих програм, організації надання послуг у надзвичайних ситуаціях;
- забезпечити гендерний баланс та включити до складу тимчасових комісій, робочих груп з попередження та протидії поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19 та інших допоміжних органів боротьби з коронавірусною хворобою на місцевому рівні представників/ць структурних підрозділів ОДА та виконавчих органів ОМС відповідальних за питання соціального захисту, освіти та науки, уповноважених осіб з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, членів/кинь консультативно-дорадчих органів з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі, гендерних експертів/ок, жіночих і правозахисних організацій;
- проводити консультації за результатами гендерного аналізу з консультативно-дорадчими органами з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі, експерт(к)ами, а також представниками/цями жіночих та інших правозахисних громадських організацій, зокрема представницями вразливих груп задля врахування їхніх потреб під час планування, реалізації та оцінки карантинних заходів і формування місцевої політики;

- застосовувати методологію гендерно-орієнтованого бюджетування при розробці та затвердженні бюджетних програм, бюджетних запитів, розподілу та перерозподілу бюджету, особливо з метою надання послуг та задоволення потреб під час пандемії та для подолання її наслідків. Недопущення зменшення фінансування тих програм, які спрямовані на допомогу вразливим групам жінок, на розширення прав та можливостей жінок, надання послуг постраждалим від гендерно-зумовленого насильства, на виконання зобов'язань у сфері забезпечення гендерної рівності та прав людини, для спрямування їх на інші заходи;
- при підготовці пропозицій до прогнозу місцевих бюджетів, складанні бюджетних запитів місцевим фінансовим органам та головним розпорядникам бюджетних коштів включати пропозиції з їх обґрунтуванням щодо коштів необхідних для проведення заходів: з протидії поширенню коронавірусної інфекції, з підтримки жінок і чоловіків та/або їх груп, зокрема вразливих, під час пандемії, фінансування додаткових виплат різним групам працівників/ць бюджетного сектору з метою забезпечення їх потреб та можливостей.

ДОДАТОК 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЯСНЕННЯ

1.1. Населення та домогосподарства

Постійне населення – населення, яке постійно проживає на момент перепису на певній території, ураховуючи тимчасово відсутніх, якщо їхня відсутність у місці постійного проживання не перевищувала 12 місяців.

Населення міське і сільське. Міське населення – населення, яке проживає у містах та селищах міського типу. Сільське населення – населення, яке проживає у селах і селищах.

Природний рух населення – демографічний процес, що змінює чисельність і склад населення внаслідок народжуваності, смертності, шлюбності та розлучуваності.

Відомості про народження, смерті, шлюби та розлучення формуються на підставі щорічної статистичної розробки даних актових записів цивільного стану, які заповнюються в органах державної реєстрації актів цивільного стану та надаються територіальними органами Міністерства юстиції України, та даних Державної судової адміністрації України.

Природний приріст (скорочення) населення – різниця між кількістю живонароджених та кількістю померлих.

Міграційний рух населення – демографічний процес, що змінює чисельність і склад населення за рахунок його територіального переміщення.

Відомості про міграційний рух населення формуються на підставі щорічної статистичної розробки даних відомостей про реєстрацію місця проживання фізичних осіб та відомостей про зняття з реєстрації місця проживання фізичних осіб, які надійшли від органів реєстрації (виконавчих органів сільської, селищної або міської ради, сільських голів (якщо відповідно до законодавства виконавчий орган сільської ради не утворено)).

Кількість прибулих/вибулих визначають за відомостями про реєстрацію/зняття з реєстрації місця проживання фізичних осіб.

Кількість вибулих визначають за відомостями про зняття з реєстрації місця проживання фізичних осіб.

Міграційний приріст (скорочення) населення – різниця між кількістю прибулих на дану територію та кількістю вибулих за її межі.

Домогосподарство (домашнє господарство) = сукупність осіб, які спільно проживають в одному житловому приміщенні або його частині, забезпечують себе всім необхідним для життя, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднують свої кошти та витрачають їх. Ці особи можуть перебувати в родинних стосунках або стосунках свояцтва, не перебувати в будь-яких з цих стосунків або бути і в тих, і в інших стосунках. Домогосподарство може складатися з однієї особи.

1.2. Ринок праці. Зайнятість та безробіття

Робоча сила (до 2019 року – економічно активне населення) – це населення обох статей віком 15 років і старше, яке впродовж обстежуваного тижня забезпечувало пропозицію робочої сили на ринку праці. Зайняті та безробітні в сумі складають робочу силу.

Рівень участі населення в робочій силі (до 2019 року – рівень економічної активності) визначають як відношення (у відсотках) кількості робочої сили віком 15 років і старше до всього населення зазначеного віку чи населення відповідної соціально-демографічної групи.

Зайняті – це особи віком 15 років і старше, які:

працювали впродовж обстежуваного тижня хоча б одну годину за наймом за винагороду в грошовому чи натуральному вираженні, індивідуально (самостійно), в окремих громадян або на власному (сімейному) підприємстві; працювали безкоштовно на підприємстві, у власній справі, що належить будь-кому з членів домогосподарства, або в особистому селянському господарстві з метою реалізації продукції, виробленої внаслідок цієї діяльності;

були тимчасово відсутні на роботі, тобто формально мали робоче місце, власне підприємство (справу), але не працювали впродовж обстежуваного періоду з певних причин.

Рівень зайнятості визначають як відношення (у відсотках) кількості зайнятого населення віком 15 років і старше до всього населення зазначеного віку чи населення відповідної соціально-демографічної групи.

Безробітні (за методологією МОП) – особи віком 15 років і старше, які одночасно задовольняють трьом умовам: не мали роботи (прибуткового заняття); впродовж останніх чотирьох тижнів, що передували обстеженню, активно шукали роботу або намагались організувати власну справу; впродовж найближчих двох тижнів були готові приступити до роботи, тобто почати працювати за наймом або на власному підприємстві з метою отримання оплати або доходу. До категорії безробітних також відносять осіб, які приступають до роботи протягом найближчих двох тижнів; знайшли роботу, чекають відповіді тощо.

Рівень безробіття (за методологією МОП) – відношення (у відсотках) кількості безробітних віком 15 років і старше до робочої сили зазначеного віку або відповідної соціально-демографічної групи.

Особи, які не входять до складу робочої сили (до 2019 року – економічно неактивне населення) – особи віком 15 років і старше, які впродовж обстежуваного тижня не відносилися ні до зайнятого, ні до безробітного населення.

Середня тривалість пошуку роботи надається у вимірі середньої кількості місяців тривалості пошуку роботи на одного безробітного (за методологією МОП). Розрахунок показника здійснюється на основі формули середньої арифметичної зваженої.

1.3. Освіта

Заклад дошкільної освіти – навчальний заклад, що забезпечує реалізацію права дитини на здобуття дошкільної освіти, її фізичний, розумовий і духовний розвиток, соціальну адаптацію та готовність продовжувати освіту.

Охоплення дітей закладами дошкільної освіти розраховується як відношення загальної кількості вихованців закладів дошкільної освіти до загальної кількості дітей у віці 1–6 років (без дітей, що навчаються у перших класах закладів загальної середньої освіти), помножене на 100.

Заклад загальної середньої освіти – це заклад освіти, основним видом діяльності якого є освітня діяльність у сфері загальної середньої освіти.

Заклад професійної (професійно-технічної) освіти – заклад освіти, що забезпечує реалізацію потреб громадян у професійній (професійно-технічній) освіті, оволодінні робітничими професіями, спеціальностями, кваліфікацією відповідно до їх інтересів, здібностей, стану здоров'я.

Заклад вищої освіти – окремих вид установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, діє згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або

методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей.

Заклад фахової передвищої освіти – це заклад освіти, основним видом діяльності якого є освітня діяльність у сфері фахової передвищої освіти.

Розробка статистичної інформації щодо мережі та діяльності закладів фахової передвищої освіти запроваджена з 2020/2021 навчального року з урахуванням положень Закону України "Про фахову передвищу освіту".

Здобувачі освіти – вихованці, учні, студенти, курсанти, слухачі, стажисти, аспіранти (ад'юнкти), докторанти, інші особи, які здобувають освіту за будь-яким видом та формою здобуття освіти.

Система позашкільної освіти включає:

- державні, комунальні, приватні заклади позашкільної освіти;
- інші заклади освіти, як-от центри позашкільної освіти (заклади загальної середньої освіти, незалежно від підпорядкування, типів і форм власності, зокрема, школи соціальної реабілітації, міжшкільні навчально-виробничі комбінати, заклади професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти);
- гуртки, секції, клуби, культурно-освітні, спортивно-оздоровчі, науково-пошукові об'єднання на базі закладів загальної середньої освіти, навчально-виробничих комбінатів, закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти;
- клуби та об'єднання за місцем проживання незалежно від підпорядкування, типів і форм власності;
- культурно-освітні, фізкультурно-оздоровчі, спортивні та інші заклади освіти та установи; фонди, асоціації, діяльність яких пов'язана з функціонуванням позашкільної освіти;

1.4. Культура

Закладами культури вважаються театри, філармонії, організації телебачення та радіомовлення, демонстратори фільмів, видавництва, музеї, бібліотеки, клубні заклади тощо.

ДОДАТОК 2. ГЛОСАРІЙ

гендер - соціально закріплені ролі, поведінка, діяльність і характерні ознаки, які певне суспільство вважає належними для жінок/чоловіків;

гендерний аналіз - вивчення відмінностей між жінками та чоловіками в умовах, потребах, рівнях участі, доступу до ресурсів та управління ними, повноваженнях у прийнятті рішень тощо, зумовлених усталеними в суспільстві гендерними ролями (нормами, очікуваними моделями поведінки, діяльністю, характерними рисами, що вважаються притаманними для чоловіків/жінок);

гендерний підхід - стратегія, що забезпечує врахування інтересів і досвіду жінок та чоловіків як невід'ємної складової планування, реалізації, моніторингу та оцінювання політики і програм у політичній, економічній, культурній і соціальній сферах для отримання жінками та чоловіками рівних благ;

гендерно нейтральний підхід - політика неврахування відмінностей у становищі різних груп жінок і чоловіків, їхніх статусах, потребах, пріоритетах. Такий підхід передбачає, що державна політика і відповідні державні/регіональні програми однаковою мірою впливають на всі групи населення;

гендерний розрив - це відмінність між чоловіками і жінками в будь-якій сфері з усього, що стосується ступеню їх участі, доступу до ресурсів, розміру винагороди, реалізації прав, повноважень та впливу, а також використання благ та переваг.

гендерночутливий підхід - урахування специфічних соціальних, культурних, економічних, політичних та інших характеристик умов життя та потреб жінок і чоловіків;

гендерночутливі індикатори – якісні та кількісні показники, що висвітлюють цілеспрямованість забезпечення гендерної рівності, зменшення гендерних розривів, усунення дискримінації за будь-якою ознакою, послаблення негативних чи посилення позитивних тенденцій у відповідній сфері/галузі з точки зору забезпечення гендерних потреб та задоволення інтересів.

моніторинг - система постійного спостереження за явищами і процесами, що відбуваються в суспільстві, результати якого служать для обґрунтування управлінських рішень;

оцінювання - аналітичний інструмент для визначення прямих ефектів, результативності та довгострокових наслідків реалізації державних програм, галузевої політики, програм розвитку, проєктів некомерційного сектору, корпоративних програм;

публічні послуги – послуги, що надаються органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, які перебувають в їх управлінні;

підхід, заснований на правах людини – це концептуальні рамки процесу людського розвитку, в основі яких лежать загально визнані стандарти прав людини, і які спрямовані на закріплення та захист прав людини. Основна мета підходу заснованого на правах людини полягає в сприянні соціально-економічному, культурному та іншим аспектам людського розвитку з дотриманням принципів прав людини, зокрема: загальності і невід’ємності; неподільності; взаємозв’язку і взаємозалежності; рівності і недискримінації; участі та інклюзії; підзвітності та верховенства права.

ДОДАТОК 3.

НАЦІОНАЛЬНІ СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ ТА ЗАЙНЯТОСТІ

На період 2021-2025 роки визначено наступні національні пріоритети реалізації принципів гендерної рівності у економічному секторі:

Національні Цілі сталого розвитку	5.6. Розширити економічні можливості жінок
	5.6.1. Співвідношення середньої заробітної плати жінок і чоловіків у 2025 р. - 83%, у 2030 р. - 85%
	5.6.2. Середньозважений індекс підприємницької діяльності жінок (Індекс політики щодо МСП) у 2025 р. - 2,5 бали, у 2030 – 3,0 бали
	5.6.3. Рівень зайнятості жінок віком 25–44 роки, які мають дітей віком 3–5 років у 2025 р. - 67%, у 2030 р. - 70%
	8.3. Підвищити рівень зайнятості населення
	8.3.1. Рівень зайнятості населення віком 20–64 роки у 2025 р. - 68%, у 2030 р. - 70%
	8.4. Скоротити частку молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок
	8.4.1. Частка молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок, у загальній чисельності осіб віком 15–24 роки, у 2025 р. – 16,5%, у 2030 р. – 15,5%

Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, ст. 11	<i>Вживати заходів</i> щодо забезпечення на основі рівності чоловіків та жінок права на рівну винагороду, включаючи доплати, на рівне ставлення до праці рівної цінності та на рівний підхід до оцінювання якості роботи
Національна стратегія у сфері прав людини, § 9	створити умови для розширення економічних можливостей жінок, запровадити комплексні заходи з протидії всім формам професійної сегрегації за ознакою статі, зменшити розрив в оплаті праці жінок і чоловіків, нерівність у розподілі сімейних обов'язків.
Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», ст. 17	<i>Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у праці та одержанні винагороди за неї</i> Жінкам і чоловікам забезпечуються рівні права та можливості у працевлаштуванні, просуванні по роботі, підвищенні кваліфікації та перепідготовці. Роботодавець зобов'язаний: - створювати умови праці, які дозволяють б жінкам і чоловікам здійснювати трудову діяльність на рівній основі; - забезпечувати жінкам і чоловікам можливість суміщати трудову діяльність із сімейними обов'язками; - здійснювати рівну оплату праці жінок і чоловіків при однаковій кваліфікації та однакових умовах праці; - вживати заходів щодо створення безпечних для життя і здоров'я умов праці; - вживати заходів щодо унеможливлення випадків сексуальних домагань. Роботодавцям забороняється в оголошеннях (рекламі) про вакансії пропонувати роботу лише жінкам або лише чоловікам, за винятком специфічної роботи, яка може виконуватися виключно особами певної статі, висувати різні вимоги, даючи перевагу одній із статей, вимагати від осіб, які влаштовуються на роботу, відомості про їхнє особисте життя, плани щодо народження дітей. Роботодавці можуть здійснювати позитивні дії, спрямовані на досягнення збалансованого співвідношення жінок і чоловіків у різних сферах трудової діяльності, а також серед різних категорій працівників.
Державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року	• урахування гендерного компонента в програмах економічного та соціального розвитку з урахуванням актуальних потреб галузей і регіонів; • розширення переліку статистичних показників за ознакою статі з розбивкою за іншими основними ознаками (вік, місце проживання, інвалідність, соціально-економічний статус тощо); • зменшення гендерного розриву в оплаті праці;

- удосконалення механізмів реалізації права на захист від дискримінації за ознакою статі тощо

У СФЕРІ ОСВІТИ

Національні Цілі сталого розвитку	збільшення частки чоловіків серед шкільних вчителів до 20% у 2025 р. та 25% - у 2030 р.
Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, ст. 10	Створення: а) однакових умов для орієнтації у виборі професії або спеціальності, для доступу до освіти і одержання дипломів у навчальних закладах усіх категорій як у сільських, так і у міських районах; ця рівність забезпечується в дошкільній, загальній, спеціальній і вищій технічній освіті, а також в усіх видах професійної підготовки; б) доступу до однакових програм навчання, однакових іспитів, викладацького складу однакової кваліфікації, шкільних приміщень і обладнання рівної якості
ст. 21 Закону України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків"	створення рівних умов для жінок і чоловіків під час вступу до навчальних закладів, оцінки знань, надання грантів, позик студентам; виховання культури гендерної рівності, ненасильницької поведінки, взаємоповаги та рівного розподілу професійних і сімейних обов'язків між жінками та чоловіками
Національна стратегія у сфері прав людини, §17	забезпечення права на освіту, зокрема: забезпечити імплементацію принципів ненасильницької поведінки та недискримінації в освітній процес у закладах освіти, дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, формування у всіх учасників процесу цінностей та навичок толерантної поведінки, спілкування та взаємодії, запровадити систему освітніх послуг та відповідного інклюзивного освітнього середовища у закладах освіти для можливості реалізації особами з особливими освітніми потребами права на якісну та доступну освіту; забезпечити відповідність діяльності закладів освіти принципам поваги до прав людини та її гідності

Державна стратегія регіонального розвитку	забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами та дітей, які проживають у сільських населених пунктах
Державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року	Розширення переліку статистичних показників за ознакою статі з розбивкою за іншими основними ознаками (вік, місце проживання, інвалідність, соціально-економічний статус тощо) Покращення становища груп населення, які страждають від дискримінації більше ніж за однією ознакою, включаючи ознаку статі: 2) проведення оцінювання ситуації щодо навчання дівчат та хлопців ромської національності та здійснення заходів для їх заохочення до здобуття освіти та продовження навчання на всіх рівнях освіти; 3) задоволення потреб жителів сільської місцевості, зокрема жінок з інвалідністю, похилого віку у ...послугах з... освіти; 6) проведення навчань для авторських колективів, художників-ілюстраторів, дизайнерів, редакторів, співробітників видавництв з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків щодо усунення гендерних стереотипів із шкільних програм, підручників та іншого освітнього контенту; 8) здійснення моніторингу (із застосуванням методики гендерного аудиту) на відповідність принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у закладах освіти та закладах вищої освіти; 9) забезпечення рівного доступу дівчат та жінок до закладів вищої освіти, зокрема закладів, що належать до сфери управління МВС, Міноборони, Офісу Генерального прокурора, шляхом запровадження тимчасових спеціальних заходів; 2) створення умов для здобуття дівчатами перспективного фаху (STEM-освіти, професійно-технічних спеціальностей), зокрема шляхом проведення інформаційно-просвітницьких заходів, заохочення та забезпечення умов для рівного доступу дівчат до STEM-освіти та професійно-технічних спеціальностей за професіями загальнодержавного значення

У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

На період 2021-2025 роки визначено наступні національні пріоритети реалізації принципів гендерної рівності у сфері соціального захисту та надання соціальних послуг:

Національні Цілі сталого розвитку	1.1. Скоротити в 4 рази рівень бідності, зокрема шляхом ліквідації її крайніх форм Частка населення, чиї середньодушові еквівалентні сукупні витрати є нижчими за фактичний (розрахунковий) прожитковий мінімум, у 2025 році повинна становити 20%, у 2030 – 15% 1.2. Збільшити охоплення бідного населення адресними програмами соціальної підтримки Частка бідних, які охоплені державною соціальною підтримкою, в загальній чисельності бідного населення, у 2025 році повинна становити 75%, у 2030 – 85% 1.3. Підвищити життєстійкість соціально вразливих верств населення Співвідношення рівнів бідності домогосподарств з дітьми та домогосподарств без дітей, повинно скоротитися у 2025 році – до 1,40 рази, у 2030 – 1, 27 рази
Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, ст. 3	<i>Вжити заходи:</i> в усіх галузях, і зокрема в політичній, соціальній, економічній і культурній, всіх відповідних заходів, включаючи законодавчі, щодо забезпечення всебічного розвитку та прогресу жінок, з тим щоб гарантувати їм здійснення і користування правами людини та основними свободами на основі рівності з чоловіками <i>Забезпечити:</i> жінкам відповідне обслуговування в період вагітності, пологів і післяпологовий період, надаючи, коли це необхідно, безплатні послуги, а також відповідне харчування в період вагітності та годування
Національна стратегія у сфері прав людини, §18	<i>Забезпечення прав дитини</i> запровадити доступні медичні, освітні, соціальні, юридичні послуги, що базуються на забезпеченні найкращих інтересів дитини забезпечити інформування населення, зокрема батьків і дітей, про заходи та послуги, якими вони можуть скористатися для захисту прав і найкращих інтересів дитини послуги для дітей та сімей з дітьми є доступними і відповідають їх потребам

Державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року	Розширення переліку статистичних показників за ознакою статі з розбивкою за іншими основними ознаками (вік, місце проживання, інвалідність, соціально-економічний статус тощо)
--	--

У СФЕРІ КУЛЬТУРИ

Закон України «Про культуру»	гарантування прав громадян у сфері культури; створення умов для творчого розвитку особистості, підвищення культурного рівня, естетичного виховання громадян, доступності освіти у сфері культури для дітей та юнацтва; доступу громадян до культурних благ
Концепція реформування системи забезпечення населення культурними послугами (схвалена розпорядженням КМУ від 23.01.2019 №27-р.)	забезпечення доступності та належна якість культурних послуг для всіх, хто їх потребує; забезпечення рівного права кожного брати участь у культурному житті громади, забезпечення задоволення культурних потреб громадян незалежно від їх вікової та дохідної стратифікації шляхом забезпечення рівного доступу до базового набору якісних культурних послуг
ст. 30 Конвенції про права людей з інвалідністю, ратифікована Україною у 2009 році;	забезпечення права людей з інвалідністю брати участь нарівні з іншими в культурному житті
Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки	забезпечення доступності та пристосованості приміщень закладів соціального захисту, освіти, охорони здоров'я, культури та інших закладів для всіх категорій населення, в тому числі осіб з інвалідністю; забезпечення доступності об'єктів туристичної інфраструктури для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення; забезпечення збору даних з розподілом за ознакою статі, віком, місцем проживання та іншими необхідними ознаками для їх врахування під час розроблення програм і планів регіонального та місцевого розвитку, а також формування бюджетів тощо.
Державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року	Розширення переліку статистичних показників за ознакою статі з розбивкою за іншими основними ознаками (вік, місце проживання, інвалідність, соціально-економічний статус тощо)

У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

На період 2021-2025 роки визначено наступні національні пріоритети реалізації принципів гендерної рівності у сфері фізичної культури та спорту:

Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, ст. 5 ст. 10 ст. 13	<i>Вжити усіх відповідних заходів з метою:</i> змінити соціальні та культурні моделі поведінки чоловіків і жінок для досягнення викоренення забобонів, звичаїв та всіх інших проявів, що ґрунтуються на ідеї неповноцінності чи зверхності однієї із статей або стереотипності ролі чоловіків і жінок <i>Забезпечити на основі рівності чоловіків і жінок:</i> однакові можливості активно брати участь у заняттях спортом і фізичною підготовкою <i>Ліквідації дискримінації щодо жінок в інших сферах економічного та соціального життя, з тим щоб забезпечити на основі рівності чоловіків і жінок рівні права:</i> брати участь у заходах, пов'язаних з відпочинком, заняттям спортом та в усіх галузях культурного життя
Національна стратегія у сфері прав людини, §8	Містить непрямі пріоритети, пов'язані з гендерною рівністю, зокрема, забезпечення безперешкодного доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до об'єктів фізичного оточення, транспорту, інформації та зв'язку, а також з урахуванням індивідуальних можливостей, здібностей та інтересів - до освіти, праці, культури, фізичної культури і спорту
Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки	Містить непрямі пріоритети, пов'язані з гендерною рівністю, зокрема в частині доступності послуг для осіб з інвалідністю. <i>Завдання за напрямом “Формування здорової нації та створення належних умов для розвитку системи закладів фізичної культури і спорту, в тому числі для осіб з інвалідністю”</i> 1. Забезпечення розвитку фізичної культури та спорту на рівні територіальних громад, зокрема шляхом розширення мережі закладів фізичної культури і спорту. 2. Забезпечення проведення інформаційної кампанії з популяризації здорового способу життя із залученням

	громадських об'єднань, державних та громадських діячів, відомих спортсменів та митців. 3. Здійснення заходів щодо модернізації наявної матеріально-технічної бази дитячо-юнацьких спортивних шкіл, облаштування її необхідним обладнанням та інвентарем з урахуванням сучасних вимог до організації навчально-тренувального процесу. 4. Сприяння створенню спортивної інфраструктури для занять фізичною культурою і спортом. 5. Впровадження нових форм організації спортивної роботи шляхом створення спортивних клубів, комунальних центрів олімпійської підготовки, штатних команд резервного спорту. 6. Сприяння функціонуванню діючих та утворенню нових місцевих центрів з фізичної культури і спорту для осіб з інвалідністю, фізкультурно-спортивних та фізкультурно-реабілітаційних клубів для осіб з інвалідністю. 7. Здійснення організаційно-практичних заходів щодо залучення дітей з інвалідністю до занять фізичною культурою, спортом та фізкультурно-спортивною реабілітацією на місцях. 8. Здійснення заходів щодо збереження мережі дитячо-юнацьких спортивних шкіл для осіб з інвалідністю, спеціалізованих дитячо-юнацьких спортивних шкіл для осіб з інвалідністю паралімпійського та дефлімпійського резерву, сприяння відкриттю нових відділень для дітей з інвалідністю у дитячо-юнацьких спортивних школах, у тому числі комунальної форми власності. 9. Забезпечення безперешкодного доступу осіб з інвалідністю до об'єктів фізкультурно-спортивного та реабілітаційного призначення.
Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року	Містить непрямі пріоритети, пов'язані з гендерною рівністю, зокрема: ● формування у населення культури здорового способу життя, створення умов для розвитку сучасної і доступної спортивно-оздоровчої інфраструктури, збільшення кількості населення, яке регулярно займається руховою активністю

	• доступність для кожної людини, зокрема осіб з інвалідністю, розгалуженої мережі спортивної інфраструктури світового рівня • забезпечення рухової активності населення як запобіжного засобу розвитку неінфекційних хвороб та фізкультурно-спортивної реабілітації для відновлення власної дієздатності • формування мережі сучасних та привабливих спортивних споруд за місцем проживання, у місцях масового відпочинку, що повинні бути легкодоступними для різних верств населення, зокрема для осіб з інвалідністю • впровадження прогресивних інструментів розвитку сфери фізичної культури і спорту шляхом (зокрема, розроблення механізму відстеження фізичної активності людей різних груп населення із шкільних років, що дасть змогу спрогнозувати можливий потенціал дитини у різних видах спорту) • запровадження нового пілотного проекту “Гроші ходять за послугою” з метою надання населенню доступних та високоякісних фізкультурно-оздоровчих послуг (зокрема, створення реєстру надавачів фізкультурно-оздоровчих та спортивно-тренувальних послуг)
План заходів щодо реалізації Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року “Рухова активність - здоровий спосіб життя - здорова нація”	Містить непрямі пріоритети, пов’язані з гендерною рівністю, зокрема: • Формування інфраструктури сучасних і привабливих спортивних споруд за місцем проживання, у місцях масового відпочинку громадян, на базі закладів загальної середньої освіти, що повинні бути легкодоступні для різних верств населення, насамперед малозабезпечених осіб • Збільшення кількості загальнодоступних спортивних заходів для активного сімейного відпочинку в місцях масового відпочинку громадян; • Запровадження оцінки якості послуг з оздоровчої рухової активності, що надаються відповідними суб’єктами господарювання • Запровадження системи моніторингу основних показників рухової активності різних вікових та соціальних верств населення, стимулюючих та стримуючих чинників

У ПИТАННЯХ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ, ПРОТИДІЇ ТА ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ТА НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ

Національні Цілі сталого розвитку	Ціль 5. Гендерна рівність. Завдання 5.2. Знизити рівень гендерно зумовленого та домашнього насильства, забезпечити ефективне запобігання його проявам та своєчасну допомогу постраждалим Індикатори: Частка жінок віком 15–49 років, які пережили принаймні одну з форм фізичного та/або сексуального насильства, % Кількість звернень щодо насильства в сім'ї, тис.
Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок	Держави-сторони засуджують дискримінацію щодо жінок в усіх їх формах, погоджуються негайно всіма відповідними заходами здійснювати політику ліквідації дискримінації щодо жінок Держави-сторони вживають усіх відповідних заходів, включаючи законодавчі, щодо припинення всіх видів торгівлі жінками та використання проституції жінок.
Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (2018)	визначає організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спрямовані на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства.
Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків»	містить статті з запобігання та протидії насильству за ознакою статі, у тому числі всім проявам насильства стосовно жінок
Національна стратегія у сфері прав людини <i>§ 10. Запобігання та протидія насильству за ознакою статі, експлуатації, торгівлі людьми</i>	Стратегічна ціль – функціонує ефективна система запобігання та протидії насильству за ознакою статі, експлуатації, торгівлі людьми; постраждалі від насильства за ознакою статі, торгівлі людьми, трудової та інших видів експлуатації мають доступ до ефективних засобів захисту, якісної та комплексної допомоги. Основні показники: кількість осіб, яким встановлено статус особи, що постраждала від торгівлі людьми;

	● кількість служб підтримки постраждалих осіб, зокрема притулків для постраждалих від насильства за ознакою статі; ● кількість кримінальних проваджень щодо насильства за ознакою статі, експлуатації, торгівлі людьми, які розглянуто з постановленням вироку; ● рівень обізнаності населення щодо механізмів запобігання та протидії торгівлі людьми; ● кількість звернень до державної установи «Урядовий контактний центр» від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, насильства за ознакою статі, або перебували під загрозою вчинення такого насильства
Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 “Жінки, мир, безпека” на період до 2025 року»	Національний план спрямований на забезпечення: ● участі жінок у прийнятті рішень; ● стійкості до безпекових викликів; ● постконфліктного відновлення і перехідного правосуддя; ● протидії насильству за ознакою статі та сексуальному насильству, пов’язаному з конфліктом; ● посилення інституційної спроможності виконавців Національного плану. ● Особливу увагу приділено потребам різних груп жінок і чоловіків, дівчат і хлопців, постраждалих від конфлікту, а також системному інформуванню щодо їх прав і стану виконання Національного плану.
Державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року	Метою Програми є удосконалення механізму забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства та впровадження європейських стандартів рівності, у т.ч. протидія дискримінації за ознакою статі та дискримінації більше ніж за однією ознакою, зокрема удосконалення механізму реалізації права на захист від дискримінації за ознакою статі та дискримінації за кількома ознаками, однією з яких є ознака статі, розгляду випадків такої дискримінації та вжиття відповідних заходів за його результатами;

У ПРИЙНЯТТІ РІШЕНЬ

Національні Цілі сталого розвитку	5.4. Забезпечити рівні можливості представництва на вищих рівнях прийняття рішень у політичному та суспільному житті 5.4.1. Частка жінок серед депутатів ВРУ у 2025 та 2030 рр. - 30% 5.4.2. Частка жінок серед депутатів обласних рад та місцевих рад міст обласного значення у 2025 та 2030 рр. - 30% 5.4.3. Частка жінок серед посад вищого корпусу державної служби (посади категорії «А») у 2025 р. – 25%, у 2030 рр. - 30%
Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, ст. 7	<i>Забезпечити жінкам на рівних умовах з чоловіками право:</i> а) голосувати на всіх виборах і публічних референдумах та бути обраними до всіх публічно виборних органів; б) брати участь у формуванні та здійсненні політики уряду та займати державні посади, а також здійснювати всі державні функції на всіх рівнях державного управління; с) брати участь у діяльності неурядових організацій і асоціацій, що займаються проблемами громадського та політичного життя країни.
Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», ст. 16	Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері державної служби та служби в органах місцевого самоврядування. Призначення на державну службу та службу в органи місцевого самоврядування здійснюється з дотриманням представництва кандидатур кожної статі. Дискримінація за ознакою статі при прийнятті на державну службу та службу в органи місцевого самоврядування і під час її проходження забороняється. Керівники органів державної влади та органів місцевого самоврядування зобов'язані забезпечити рівний доступ громадян до державної служби та служби в органах місцевого самоврядування відповідно до

	кваліфікації і професійної підготовки незалежно від статі претендента. Формування кадрового резерву для заміщення посад державних службовців і посад в органах місцевого самоврядування, просування їх по службі здійснюється із забезпеченням рівних прав та можливостей для жінок і чоловіків. Дозволяється застосування позитивних дій з метою досягнення збалансованого представництва жінок і чоловіків на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування з урахуванням категорій посад службовців.
Указ Президента України від 26 липня 2005 р. № 1135/2005 «Про вдосконалення роботи центральних та місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»	становити, що посадові особи міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, на яких покладається виконання обов'язків щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, організовують у межах своїх повноважень роботу відповідних органів виконавчої влади стосовно: забезпечення надання жінкам і чоловікам рівних прав та можливостей у відповідній сфері діяльності; співробітництва з громадськими організаціями, зокрема громадськими жіночими організаціями, для узагальнення інформації щодо стану забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та визначення шляхів запобігання виникненню дискримінації за ознакою статі; сприяння створенню рівних умов для поєднання жінками і чоловіками професійних і сімейних обов'язків, у тому числі шляхом розвитку соціальних послуг; здійснення заходів, спрямованих на формування гендерної культури населення, провадження відповідної інформаційно-пропагандистської діяльності; забезпечення додержання законодавства щодо рівності прав та можливостей жінок і чоловіків; розгляду та проведення аналізу звернень громадян з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

	організації систематичного навчання посадових осіб центральних та місцевих органів виконавчої влади із зазначених питань; впровадження гендерних підходів до організації роботи центральних та місцевих органів виконавчої влади з урахуванням досвіду інших держав.
Державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року	зменшення гендерного дисбалансу у сферах державної служби та управління людськими ресурсами (зокрема, розроблення та внесення до програм курсів підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків); удосконалення механізмів реалізації права на захист від дискримінації за ознакою статі;
наказ від 20 травня 2020 р. № 80-20 «Про затвердження форми звітності КСДС «Звіт про кількісний склад державних службовців» т	удосконалення процедури збору та обробки інформації щодо чисельності державних службовців за статтю та віковою групою, за категоріями посад державної служби
Типове положення про громадську раду при центральному, місцевому органі виконавчої влади, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2004 р. № 1378, п. 1	громадська рада є консультативно-дорадчим органом, який утворюється при міністерстві, іншому центральному органі виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевій державній адміністрації з метою здійснення координації заходів, пов'язаних із забезпеченням проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики

У СФЕРІ ІНСТИТУЦІЙНОГО ТА РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

Національні Цілі сталого розвитку	5. Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат
-----------------------------------	--

	5.1. Створити умови для ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок і дівчат
Національна стратегія у сфері прав людини	§ 8. Запобігання та протидія дискримінації § 9. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків забезпечити врахування потреб різних груп жінок і чоловіків під час розроблення проектів нормативно-правових актів, загальнодержавних стратегій розвитку, стратегій розвитку областей, міст, об'єднаних територіальних громад; забезпечити застосування комплексного гендерного підходу до формування, моніторингу та оцінки державної політики у всіх сферах життя суспільства; запровадити комплексні заходи щодо подолання дискримінації за ознакою статі, зокрема гендерних стереотипів;
Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, ст. 7	<i>Забезпечити жінкам на рівних умовах з чоловіками право:</i> а) голосувати на всіх виборах і публічних референдумах та бути обраними до всіх публічно виборних органів; б) брати участь у формуванні та здійсненні політики уряду та займати державні посади, а також здійснювати всі державні функції на всіх рівнях державного управління; с) брати участь у діяльності неурядових організацій і асоціацій, що займаються проблемами громадського та політичного життя країни.
Пекінська декларація і Платформа дій	23. Забезпечення жінкам і дівчатам можливості повного користування всіма правами й основними свободами людини і вживати дієвих заходів проти порушення цих прав і свобод; 24. Ужити всіх необхідних заходів для ліквідації всіх форм дискримінації по відношенню до жінок і дівчат і усунення всіх перешкод на шляху досягнення рівності між чоловіками та жінками, поліпшення становища жінок і розширення їхніх прав; 25. Домагатися всебічної участі чоловіків в усіх зусиллях з досягнення рівності; 29. Попереджати й усувати будь-які форми насильства щодо жінок і дівчат.
Закон України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”	Державна політика щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків спрямована на: утвердження гендерної рівності; недопущення дискримінації за ознакою статі; застосування позитивних дій;

	забезпечення рівної участі жінок і чоловіків у прийнятті суспільно важливих рішень; забезпечення рівних можливостей жінкам і чоловікам щодо поєднання професійних та сімейних обов'язків;
Державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року	Програма передбачає реалізацію наступних пріоритетів: - урахування гендерного компонента в програмах економічного та соціального розвитку з урахуванням актуальних потреб галузей і регіонів; - розширення переліку статистичних показників за ознакою статі з розбивкою за іншими основними ознаками (вік, місце проживання, інвалідність, соціально-економічний статус тощо); підвищення професійного рівня державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: - зменшення гендерного дисбалансу у сфері державної служби та управління людськими ресурсами; протидія дискримінації за ознакою статі та дискримінації більше ніж за однією ознакою, зокрема удосконалення механізму реалізації права на захист від дискримінації за ознакою статі та дискримінації за кількома ознаками, однією з яких є ознака статі, розгляду випадків такої дискримінації та вжиття відповідних заходів за його результатами;
Указ Президента України від 26 липня 2005 р. № 1135/2005 «Про вдосконалення роботи центральних та місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»	становити, що посадові особи міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, на яких покладається виконання обов'язків щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, організовують у межах своїх повноважень роботу відповідних органів виконавчої влади стосовно: забезпечення надання жінкам і чоловікам рівних прав та можливостей у відповідній сфері діяльності; співробітництва з громадськими організаціями, зокрема громадськими жіночими організаціями, для узагальнення інформації щодо стану забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та визначення шляхів запобігання виникненню дискримінації за ознакою статі; сприяння створенню рівних умов для поєднання жінками і чоловіками професійних і сімейних обов'язків, у тому числі шляхом розвитку соціальних послуг; здійснення заходів, спрямованих на формування гендерної культури населення, провадження відповідної інформаційно-пропагандистської діяльності; забезпечення додержання законодавства щодо рівності прав та можливостей жінок і чоловіків;

	розгляду та проведення аналізу звернень громадян з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; організації систематичного навчання посадових осіб центральних та місцевих органів виконавчої влади із зазначених питань; впровадження гендерних підходів до організації роботи центральних та місцевих органів виконавчої влади з урахуванням досвіду інших держав.
Типове положення про громадську раду при центральному, місцевому органі виконавчої влади, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2004 р. № 1378, п. 1	громадська рада є консультативно-дорадчим органом, який утворюється при міністерстві, іншому центральному органі виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевій державній адміністрації з метою здійснення координації заходів, пов'язаних із забезпеченням проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики